

ERDÉLYI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
DR. PAÁL ÁRPÁD

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea-Nagyvárad, Str. Reg. Carol 5. :: Telefon 27 és 93
(volt Szilágyi Dezső-utca)

FŐMUNKATÁRS:
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

Előfizetési árak: Egész évre 1000, félévre 500, negyedévre 260, egy óra 90 Lej.

Uj alapon

Genfből jelentik: a világ vallásai ülésre jönnek össze februárban. Nem az egyakol-egypásztor gondolata hozza egymáshoz a négy szél felől őket. Nem! A lelkek még nem közeledtek annyira egymáshoz, hogy a végcél, melyet a Megváltó megjelölt nekünk, maguk elé öntudatosan is kitűznék. A béke gondolata izgatja most a földet, mert elégnek érzik már a gyűlöletet keresztény nagyok és pogány nagyok egyaránt.

A világot izgató eszme, amellyel ez az esztendő megindul, a világ-béke gondolata.

Amint a genfi hiradás jelenti, a világ katolikusait Seipel preláthus, a volt osztrák kancellár fogja képviselni Genfben. A zsidóság hitet-tevéje Einstein tanár, a viszonylagosság elméletének köztudatba-vetője lesz, Keletről pedig a Nobel-díjas hindu költő és népzéner, Rabindranath Tagur kéltra Nyugatra.

Hogy ennek a genfi találkozáson lesz-e eredménye, kétséges. Genf lelkiileg nem az a tűzhely, ahonnan a béke melegsége végre szétsugárzik a földre. De nagy a pusztító gondolatnak a jelentősége, amely erre a konferenciára a világ nagyjait új alapon hozza össze.

Ez a gondolat ime ezt takarja:

Eddig a diplomácia hordozta a béke gondolatát. Mintegy kisajátította s tizenkét éven át forgatta, magyarázta, melengette, alakította, sanremózta, locarnózta azt, hurcolta Bécsbe, Párisba, Berlinbe. Megoldani nem tudta, megadni nem tudta. Előrelátható volt, hogy erejét-meghaladó munkára vállalkozott.

A béke ugyanis az Igazságnak és a Lelkiségnak a gyermeke. Ahol kendőznek, rejtegetnek, magyarázgatnak: ott egészen bizonyosan nincs őszinte béke-óhajlás és nem születhetik meg a béke.

A lelkiességnek lényeges alkotója pedig a szeretet, amelyből aligha hordozott eddig a szívében valamit a diplomácia. Munkájának fekete gyümölcsei erre vallanak. Vagy talán az általános nagy keserűség, amely a nyugtalanságban vergődő lelkeken ül; a nagy nyomorúság, amelybe a világ-sors eddig-való földi intézői taszították a népeket; a sóhajtozás, mely a lelkekből a bármilyen, a maitól különböző társadalmi rendszer után tör az ég felé: szeretetből szüremlenének? Ezzel maguk a diplomaták sem mernék önmagukat áltatni.

Most új utakon indul az emberiség. Amit az álnokoskodó diplomácia el nem érhetett, azt a lelkiesség útján kísérli meg. Ennyiben jó az indulás és, ha Seipel preláthus valóban elmegy a genfi nagy találkozóra, akkor az emberiség közelebb jutott a világ-béke gondolatához.

De ennek az útnak végső állomása nem Genf, sem Hága, sem Berlin. A vi-

lág-béke csak ott születhetik meg, ahol az ézaiási Béke-fejedelem helytartója ül: Rómában.

A világ általános kiengesztelődésének, az emberek testvéri egymásra-találásának a műve meghaladja az emberi erőt.

Erre már XV. Benedek pápa intette a világháború indulatosait béke-levelében. S amit meg nem értett a keresztény francia és német, megértette Konstantinápoly, mely a béke-pápanak emléket állított.

Ugyanebbe az irányba tereli tekintetünket XI. Pius pápa „Világ Világossága” kezdetű nagy Szilveszteri Szózata is, melyben a fajok és hitek szerint megoszlott emberiséget krisztusi egységbe hívja össze.

Valamikor három napkeleti bölcs indult el Betlehembe s meg nem állt, míg el nem érte Krisztust.

Három nagy lélek indul talán a Békét megkeresni: Seipel, Einstein, Rabindranath Tagur. Eljutnak-e Rómába?

Az ügyészségre idézték az erdélyi Kath. Státus vezetőségét

Kolozsvár. (Az Erdélyi Lapok szerkesztőségétől.) A kolozsvári kisebb lapok arról adtak hírt, hogy a Státussal szemben megindult támadások kapcsán a kolozsvári ügyészség kihallgatásokat eszközölt. Illetékek helyeken utána jártunk a dolognak. A hír megfelel a valóságnak. Tényleg már december 21 és 22-én Colfescu ügyész kihallgatta dr. Jánossy P. Béla státusi titkárt és Thuróczy Albert számvevőszéki osztályvezetőt, majd 31-én Gyárfás Elemér világi elnököt, aki önként jelent meg az ügyészség előtt, mert mint szenátor nem volt megidézhető és január 2-án dr. Balázs András preláthus státusi előadót.

A kihallgatás részleteiről természetesen a köteles diszkréció miatt nem szereshetünk felvilágosítást. Általánosságban mégis sikerült megállapítanunk, hogy ezek a kihallgatások

azok miatt a vádak és rágalmak miatt történtek, melyek közelebbről a státus ellen a román sajtóban

megjelentek. Kiterjedt azonban az ügyészség érdeklődése azokra a jogtörténelmi adatokra is melyek a Státus létjogát és vagyonát érintik. Azonkívül egyes kiadványokra, melyeket részint a státus igazgatótanácsa tett közzé, részint dr. Balázs András jelentetett meg 1925-ban. Tudni kell ugyanis, hogy a támadás a státus ellen már akkor megindult. Onisifor Ghibu egyetemi tanár a Patriában intézett, akkor sorozatos támadásokat a státus ellen s követelte, hogy az állam a státus tanulmányalapját, a kolozsvári pirista templomot, a kolozsvári piarista gimnáziumot vegye haladéktalanul birtokába, mivel szerinte ezek állami tulajdonot alkotnak. Sőt igényt támasztott akkor

a kolozsvári plébánia főtéri templomára is.

E támadásokra válaszolt dr. Balázs András s a választ később külön füzetbe románul és magyarul is kiadta. A másik kiadványt ugyancsak magyar és román nyelven 1926-ban az igazgatótanács bo-

csátotta közre s ebben a státus fontosabb jogtörténelmi okmányait hozta nyilvánosságra, hogy tájékoztassa a katolikus közvéleményt a státus jogi helyzetéről. E kiadvány tehát tisztán státusi használatra történt, minden közokirati jelleg nélkül. Ezek azok a kiadványok, amelyek alapján várat akrtak kovácsolni a státus ellen támadói.

A támadás célja érthető. A bukaresti újságok képtelen ferdtételeiből és vádjaiból kiérzik, hogy a hamis vádakkal az ügyet bírói utra akarták terelni, azt remélve, hogy így könnyebben elbánhatnak a státussal.

Minden elfogulatlan ember tisztában van a harcmódor igazságtalanságával s nem kételkedünk, hogy elsősorban maga az ügyész győződhetett meg arról: a katolikus státus becsületes szándékkal, becsületes kulturmunkát végez s tisztában van a maga igazával.

Nem hallgathatjuk el azonban, mint a közvélemény szócsöve, hogy e kihallgatások híre és ténye rendkívüli izgalmat váltott ki nemcsak a katolikus körökben, hanem az egész kisebbségi közvéleményben.

Egy koreai kommunista bombát vetett a japán császár hintója elé

Londonból jelentik: A japán kormány ma délben beadta lemondását. A hírt mindezeig még hivatalosan nem erősítették meg.

Tokióból jelentik: Ma délelőtt a közül egy koreai kommunista. A bomba bót dobott az uttesten szorongó tömeg közül egy koreai kommunista. A bomfelrobbant, de csodával határos módon, senki sem sebesült meg. A tömeg közrefogta és félholtra verte a merénylőt, akit végül is a rendőrség szabadított meg a nép dühétől. A koreai kommunistát megmotozták és még egy bombát találtak nála.

Magyar misszionáriusok levelei Kinából

— Helyszínrajzok a kínai-japán háború kitörése idejéből —

A kínai kis magyar jezsuita misszió (Chile tartomány délnyugati részén) lendületesen fejlődik. A misszió superiora P. Szarvas, akinek missziós munkája a külföld figyelmét is magára vonta. Működésének központja Tamingfu. Kivüle még két magyar jezsuita atya működik a missziós területen: P. Lischerong; kerületének főhelye: Tsing-fong, és P. Herpy, aki a tamingfui kalocsai nővérek lelkipolitikai vezetője és kíséret missziós munkát végez. Tamingfuban működik jelenleg mint tanár Magister Szajkó, Zi-ka-wei-ben, Shanghai elővárosában, teológiai tanulmányait végzi M. Litványi, Kerekes, Németh és Horváth. Mint segítőtestvér működik Fr. Varga Kálmán, akinek különösen az építkezésekben veszik nagy hasznát.

Az alábbi kínai levelek az említett magyar misszionáriusoktól érkeztek igen nehéz és körülményes uton, sok hányattatás között. A több hetes időbeli különbség mellett is igen érdekes bepillantást engednek a mai kínai állapotokba.

Mindenik levél általános megállapítása, hogy az ingadozó gazdasági helyzet hatása Kinában is érezhető. Mégis nem ez okoz legnagyobb nehézséget misszionáriusaink működésében, hanem Kína forrongó helyzete, az állandó belső forrongás és legutóbb a Kína és Japán között kitört küzdelem.

— Mandzsúria felől furesza szelek fújnak — írja Magister Szajkó 1931 november 23-iki kelettel — hol már trónra ült a még élő utolsó kínai császár s amint hírlik, ismét szeretné az egész kínai birodalom császári trónját elnyerni. Eddig a japánok támogatják, úgy látszik, ennek a révén a japánok szeretnének egy kis „javadalomhoz” jutni Kína óriási birodalmából. A japán-kínai háború nagyon vékony szálon függ, valószínűleg csakhamar összeakaszkoznak. Nem jó hatása van ennek a missziókra, mert a japánok elleni hangulat keltésével párhuzamban szítják az összes külföldiek elleni hangulatot is. Diákok tűntek mindenfelé, sőt tegnap itt Ta-

mingban a lányiskola is kivanult tüntető menetben az utcára. Mintha bizony ezzel elérnének valamit.

A kínai kormány rendelete szerint az egyházak nem vehetnek területet Kinában, csak bérelhetnek 50—60 évre, utána a birtokjog ismét a kínai kormányra száll. E rendelet végrehajtása előtt kénytelenek már előre területeket vásárolni, hogy a misszió különböző területein építkezessenek később. Erre nézve Péter Szarvas ezeket írja 1931 december 20-ikán kelt levelében:

— Itt Hopok tartományban ezt a rendeletet a mandarinok nem tartják be és a vételről szóló okmányokat hitelesítik még, de nem tudom meddig; azért szeretnék a fontosabb helyeken területet szerezni. Például a szomszédos Honanban már az olasz misszionáriusok nem tudnak területet szerezni, ott már nem fogadják el a mandarin-hivatalban a vételről szóló okmányt. Tréfásan azt ajánlottam nekik, hogy kalitkában lakjanak, amelyet egy fára akasztanak.

P. Lischerong új kerületében megkezdte missziós munkáját, azonban területe akkora, hogy azt sem tudja, hol kezdje.

— Ha délre megyek — írja 1931. november 24-én — akkor 50—60 km.-re vagyok északtól; hogyan őrizzem ellen a 70 iskolát, amikor a katekisták is szeretnek hazamenni, ha tudják, hogy a páter nincs a közelükben... Majdnem minden héten van utolsó kenetem. Azután itt Tsien-Fong-ban is itt van a pogány fiúiskola internátussal — már lassan felszaporodik számuk — már vannak 13-an, a leányiskolában és árvaházban valami 15-en. Bajos, ha nem vagyok itthon, nincs szentmisejük. Karácsonyra is nem tudom, kapok-e majd embert Tsing-Fong számára? Magamnak el kell mennem délre Tong-Kan Telingbe, hol 400 keresztény van nagy templommal. Ott kell töltenem a karácsonyt. Bajos a gyermekeket mind odavinni. Így falán még karácsony napján is szentmise nél-

kül maradnak... Sok a rablás. Néhány napja Tientsint vették körül és lövöldöztek a rablóbandák.

A missziós munka legnagyobb nehézsége azonban az évezredek óta a nép lelkébe oly mélyen hatoló pogányság.

— Aki Kinába jön, — írja P. Herpy 1931 nov. 25-én — ne higgye, hogy a kínaiak tárt karokkal fogadják, mintha Isten küldöttje jönne hozzájuk. Legálább is a mi vidékünkön a hit nem vert még ily mély gyökeret. Ha nincs valami érdek, mely őket vonzza, bizony vagy nem is jönnek, vagy hamar faképnél hagyják a pátert. A missziós élet legfőképpen tehát abban áll, hogy materiális lelkületüket lassankint megmehesítsük és kitartóan tartjuk bennük a lelket... A többit a jó Istenre kell bízni. Ezért oly fontos az otthoniak imája... Az évezredek szokásokat átörökölt pogányból máról-holnapra nem lesz izzig-vérig bensőséges keresztény. De bizonyos szempontból mégis sokkal könnyebb kezelni őket, mint az otthoniakat.

Kína diákjai jellemzésére írja M. Szajkó: „Leírhatatlan az öröm és vágyakozás, amivel a diákok fogadnak, ha jutalomtárgyakkal lépek osztályomba. Olyan versenytanulást csapnak, hogy sikerüljön kiérdemelni valamit, aminőt odahaza egyszer sem tapasztaltam diákjaim körében”.

Sz.

Lesz-e ruthén autonómia?

Prága, január 5. Az ungvári Ruski Vestnik, Kurtyák képviselő orgánuma, jelenti, hogy a kormány miniszterközi bizottságot alakított. A bizottságnak az a célja, hogy ez év májusáig javaslatot dolgozzon ki az Erdős-Kárpátok autonómiájáról. Ha a javaslatot a parlament elfogadná, 1933-ban már ki lehetne írni a választásokat a ruthén önálló parlament összehívására. A prágai kormánynak ezt a lépését egyelőre inkább csak taktikai mozdulatnak, mint komoly elhatározásnak kell tekinteni. A ruthén autonómia a tót autonómiától elszigetelten meg nem oldható, ettől pedig a Felvidék távolabb van, mint valaha.

Az élő Beethoven

Hans V. Bülow mondotta: „A jöltemperált zongorája Bachnak az őtestamentuma, Beethoven Szonátái pedig az újtestamentuma a zenének”. És ez a megállapítása ma különösképpen helytálló. Azóta nem irtak átfogóbb és mélyebb elképzelésű darabokat zongorára. Különösen ma van módunkban minderről meggyőződni, mikor a rádió hullámai oly közismertté teszik a zongora-irodalmat abból a szempontból, hogy mit nyújt az a zongorajátékosnak, mi új mondani-valója van számára. Van-e tere, hogy a játékost lelkesedésre gyujtsa, gazdagítsa és benőkönt önmagát kiélni engedje? Ha kikapcsolom Bach és Beethoven műveit: kevés ami megmarad.

Hogyan magyarázható ez meg? A zongora egy semleges hangszer; nem rendelkezik különösebb hangszínekkel. A többi billentyűs hangszerek, mint a jó régi spinét, az orgona, sokban felülmulják, nem is említve az emberi hangot és a vonós hangszereket. De éppen ez a semlegessége tette sokoldalú tolmácsolójává a legkülönbözőbb gondolatoknak és karaktereknek. A zongora alkalmas nemesek az orgona polifoniájának és a cemballó technikái könnyedségének, de fűvés akkordoknak, sőt az üstödb precizitásának a visszaadására is. Érzékeltetni tudja a vonós hangszerek sajátos színeit és gyengéd, szeretetteljes megszólaltatásával a dallamot is képes „énekelteni”. Nem mondom, hogy bizonyos hiányai, fogyatékosai nincsenek ennek az utánzásnak, de semmivel sem fogyatékosabb, mint valamely színes tájképnek a visszaadása pusztán fekete-fehér árnyékszínekkel; mindenkor mint hűség-

segítő társ áll rendelkezésünkre. Így vették igénybe a zongorát Bach és Beethoven. A mai szerzők, ha egy-egy zseniális gondolattal ajándékozza meg tehetségük, kevésnek tartják a zongorát annak a kifejezésére és a legkülönbözőbb hangszereket keresik annak a gondolatnak bizarrabb, színesebb kifejezésére. Ma zongorát egy közönséges ütőhangszerré fokozták le, melynek csak töltelék szerepe marad a különböző dzsessz és szalonzenekarokban; minék nem lehet más következménye, mint a zongora értékének lebecsülése a laikusok szemében.

Mennyi gondolatot szántak és bíztak a zongorára ezzel szemben Bach és Beethoven. Bach mennyi zongoraművében ismerünk fel orgona, hegedű, ének és zenekarszerűséget. Hát még Beethovené, ki „a zenét magáért” elvével emeli égi magasba az ő zongorára bízott gondolatait. Mennyi fenséges elképzelés! Egész szimfóniák, vonós-négyesek, orgonadarabok, ariózók, kórus-részletek! S mindez zongorára és zongoraszerűen. És mit nyújtanak ezek a darabok a játékosnak, a zongoristának és hallgatónak egyaránt! Itt van dolga a visszaadónak; elmélyedve kell találgatnia, színeznie; a drámai színész elmélyedő szemével kell az orchestert az orgonával váltogatni. Zongorista, énekes, hegedűs kell, hogy egy személyben legyen. Nem esoda, ha ennek a zenének a tanulmányozása közben nőttek és nevelődtek a nagy zongoristák és ennek az irodalomnak a hanyatlása hozza magával a játékosok dekadenciáját is. És itt rátérek a rádióközvetítések szomorú tapasztalatára a Beethoven-reprodukciókat illetően. Lehet, hogy merésznek fogják sokan találni következtetésemet. Mi, a mai kor muzsikussai, uláságosan finomak és tudományosak lettünk. Kitűnő érzékeink

vannak a tradicionális tempók, a felfogás legkisebb kilengései iránt. Olyan nagyon tudni véljük, hogyan akarta volna Beethoven. Vannak kiadásaink, melyek minden oldal hangjegyre három oldal magyarázatot hoznak. — Nem engedünk hozzáférni semmi zongoraszerűtlenséget. Ismerjük a fiatal Beethovené, a középkorú és az öregét. Követjük a különböző korszakok formáinak és színeinek árnyalatait: mikor Beethoven még hallott és amikor már süket volt: annyit tudunk, de a vulkánok, melyek benne alkotólag forrtak, a napok, melyek neki világítottak a kiáltások és sóhajok, melyek szívet téptek, marcangolták, — nekünk nem beszélnek. És itt vannak eldugulva a jövő forrásai: feledjünk zongorát, stílust, nevelést, tudást és éljük át Beethovené. Orgonáljunk, hegedűljünk, fűtöljünk, doboljunk és énekeljünk ismét a zongorán. Beethoven világát emeljük ki a napfényre a hangjegyek árnyékából és akkor ismét szárnyakat kap a fantázia és oda emeli a gondolatot, ahol Beethoven szelleme időzött és élt. Ismét örömet találunk akkor ezekben a fenséges zongora-darabokban, mely ma az Orkeszter minden pompáját tükrözi vissza és holnap olyan új hangulatot szólaltat meg, mely nem is erről a világról való.

Hogyan lehet ismét Beethovené és a zongora régi szeretetéhez és értékeléséhez jutni. Keressük elő azokat a darabokat, melyekben Beethoven a legsajátosabban adja önmagát; azokat a részben elfelejtett darabokat, melyek az ihlet, a teremtő erő minden jelét magukon viselik, melyek képet nyújtanak nekünk arról, hogy mennyi eshetősége van a zongora kifejező erejének és egy zseni mily beszédessé tudja tenni azt, ha avatott kézzel nyul hozzá!

Dr. Bánáss László.

Németország sorsa Európa sorsa

Ideges előkészületek a jóvátételi konferenciára. — Miért sürgeti Csehszlovákia a dunai államszövetséget?

Középeurópa rendezésének a kérdésével törődik most sok államférfi és nemzetgazdasági tudós. Az bizonyos, hogy a békeszerződések létrejötte óta a világterületnek ez a része került a legsúlyosabb válságba, mely a fájdalom kisugárzásának a módjával hat a közvetlenül nem érintett népekre és országokra is.

Ebben az összességben felismerhetjük, hogy különös jelentősége van a jóvátételek felől tervezett újabb nemzetközi értekezletnek. Németországnak megnyugvást kell adni, hogy belső rendjét kiképezhesse. Attól függ, hogy fizetőképessége helyreálljon, s így a békeszerződésben ráterhelt kötelezettségeket teljesíthesse. Viszont ettől függ, hogy a többi európai állam is fizetni tudjon a háború legfőbb hitelezőjének, Amerikának.

Amerika szélesebb alapon akarja látni a maga hitelezői érdekeinek a biztosítását. Azért kívánja, hogy az európai fegyverkezésbe ölt sok költséget takarékoskodják meg, legyen meg az általános leszerelés, s az így megkönnyebbült Európa minden tartozását majd fizetni tudja. Amerika tehát alapos eredményt a Lausanneba tervezett jóvátételi értekezletől nem vár, s éppen azért azon nem is kíván megjelenni.

Amerikának ez a tartózkodó magatartása viszont az európai államokban kelt táncstálanságot, mert Amerika nélkül a jóvátételek felől hiába rendezkednek. Ha engednek Németországnak, akkor a maguk fizetőképességét rontják Amerika felé. Leszerelni pedig — úgy, ahogy Amerika kívánja — semmiképpen nem akarnak.

Közben azonban Németországban dübörgő türelmetlenséggel sürget a nyomor és a feszült közhangulat, hogy megoldás kell azonnal. A Hittler nemzeti szocialista pártja maga köré vonja a közvéleményt, hogy meg kell tagadni a háborús tartozásokat, mert azal igazágtalanul terhelték a győzők a németeket.

Hittler pártja pedig már kora tavasszal, a birodalmi elnök megválasztásakor döntő szöveg fog jutni. Tehát még tavasz előtt megoldást kell találni, különben felfordul minden.

Az európai bonyodalmak tengelye tehát Németország sorsa körül forog. Ebből a szemszögből kell meglátnunk a jóvátételi világerőkezlet megrendezése körüli sürgésforgást, az egymással szembenő kombinációkat, a franciák új hangulatát a jóvátételi kötelezettségek törlése érdekében. Sőt ebből a szemszögből lehet azt is megérteni, hogy oldalozó munkával hogyan akarják elszigetelni Németországot, mikor a dunai államok szövetségét tervezik, s mikor Oroszországot és a francia békerendszer iránti egyezményekbe akarják belevonni.

A külföldi állapotok ideges formálódásának új hírei a következők:

Minden háborús adósságot törölni kell

Párisból jelentik: A párisi sajtóban élénk visszhangra talált a *Depeche Toulouse*-nak, Franciaország egyik legnagyobb vidéki lapjának az a javaslata, hogy Franciaország a helyzet tisztázása céljából törölje a neki járó esedékes jóvátételeket. A lapok pártállásuk szerint helyeslik vagy támadják az indítványt. A *Republique* és az *Ere Nouvelle* szerint pedig nemcsak a jóvátételekről való lemondásra, hanem a versaillesi szerződés barátságos revíziójára lenne szükség. Az *Echo de Paris* tiltakozik az indítvány ellen, mert Németország gyors magához térése kibírhatatlan gazdasági fölénytel nyomná Európát a végrehajtáná további programját is, a területi és politikai igények ki-elégítését. Németországot csak a jóvátételek terhével lehet hátra nyomni.

A *Volonté* még tovább megy a *Depeche*-nél és a következőket írja:

Elmult a félrendszer szabályok ideje. Vagy mindent fenntartunk, vagy mindent rendezünk. Talán meg is lehet menteni a jóvátételek egy részét, ha európai megegyezést létesítenek a leszerelés, a kisebbségi statumok és a német határok kérdésében.

A jobboldali lapok megütközéssel fogadják a *Dépeche-Toulouse* lapnak a jóvátételek elengedésére vonatkozó javaslatát.

A *Temps* szerint Európa, a civilizáció, sőt Németország érdekei sem engedik meg a jóvátételi fizetések törlését. Ha elengednék Németország jóvátételi tartozásait, akkor a németek újabb követelésekkel lépnének fel, fegyverkezni kezdenének, **visszakövetelnék a danzigi korridort és teljesen felborítanák Európa békéjét.**

Londonban is erősen agítál a sajtó egy része a jóvátételi és a hadiadósságok eltörlése mellett. *Lord Beaverbrook* az eddigi irányzat teljes megváltoztatását követeli, a *„New Statesman”* pedig a reparációs követeléseknek Anglia részéről való törlését úgy tünteti fel, mint amely tény egyedül alkalmas arra, hogy Nagybritannia a francia és amerikai külpolitikára befolyást gyakoroljon.

Lloyd George most tért vissza indiai utjáról és a sajtónak a következő kijelentést tette: „Valamennyi háborús adósságot és jóvátételi fizetési kötelezettségeket törölni kell. Ezt én már kilenc éve hangoztatom és ma is szilárdan kitartok emelelt.”

Angol-francia-amerikai-német kavargás

Londonból jelentik: Az angol bankérdekltségek körében ujabbban az a vélemény alakult ki, hogy a lausannei jóvátételi konferencia eredménye csupán néhány átmeneti intézkedés lesz. Az érdemleges döntéseket a nyárra halasztják el, oly időpontra, midőn már a német birodalmi elnökválasztás, valamint a porosz és a francia parlamenti választások is megtörténtek.

Ezzel szemben, valószínűleg kormány-

sugalmazásra az egyik legtekintélyesebb angol pénzügyi napilap, a *„Finances News”* azt írja, hogy a lausanne-i konferencián a német moratoriumot két évvel meg fogják hosszabbítani. Valószínűleg a jóvátételi összegek leszállítására is sor kerül.

Berlinben és Párisban nagy jelentőséget tulajdonítanak *Edge* amerikai követ berlini látogatásának. *Edge* Párisban képviseli az Északamerikai Egyesült Államokat s látogatásának célja a jelentések szerint az, hogy a német politikai és közgazdasági delegátusok lausannei programját előzetesen megismerje.

A békerrevízió és Csehszlovákia

Prágából jelentik: A középeurópai gazdaságpolitikai problémákat Csehszlovákia a dunai államok gazdasági szövetségével akarja megoldani. Az elmúlt napokban érdekes nyilatkozatok jelentek meg a cseh sajtóban a dunai államok gazdasági közeledéséről a konföderáció megteremtésének egyes lehetőségeiről.

Schober ausztriai kancellár diplomátikus óvatossággal fejezte ki az eszme iránti rokonszenvezését. Ghika román külügyminiszter viszont élénken üdvözölte a tervet és kijelentette, hogy Románia kész belekapcsolódni a vámunioiba.

Legutóbb *Szűllő Géza* dr., a csehszlovákiai magyarság vezére nyilatkozott az ügyben, melynek a következő érdekes megvilágítását adta:

Magyarországon az erős revizionista törekvések háttérbe szorítják azokat a munkálatokat és gazdaságpolitikai irányokat, amelyek a gazdasági fellendülés érvényrejtését célozzák. Magyarország revíziót akar. Ezen a ponton eltérnek a vélemények. Csehszlovákia a dunai szövetség megteremtését minden erejével támogatja, de a gazdasági Középeurópa megteremtésekor Magyarországtól a revizionista törekvések kikapcsolását kívánja. A középeurópai államok tudatában vannak annak, hogy a Dunaszövetség Magyarország mellőzésével elveszítene igazi jelentőségét s így Magyarországnak kezében van a helyzet kulcsa. *Benes* a francia sajtó segítségével azért támadta elsősorban a revíziót, hogy a Dunaszövetség megteremtése elől minden akadályt elgördítsen. Magyarország már túl van a mélypontra, viszont a kisantant államai még nem. Kívánatos lenne a szövetség megteremtése érdekében, ha a dunai államok kormányai gyakorlatilag keresztülvinnék azt a régi jó székely szállóigét: Mindenki lépik egyet, s akkor közeljut egymáshoz.

Az indiai nemzeti mozgalom hadi szervezeteket alakít

Bombayból jelentik: Az indiai kongresszus vezetősége lázas tevékenységet fejt ki a kormányellenes küzdelem hathatósága érdekében. További le-tartóztatások lehetőségére is számítva, hatvan haditanácsot szerveztek és bizton számítanak arra, hogy a mozgalmat mintegy tízezer önkéntes támogatja. A kongresszus legfőbb program-pontjai: az angol tengeri szállítmányok bojkottja, az aranykivitel megakadályozása és az engedély nélkül történő sőelőállítás.

A küzdelem esetleges áldozatai számára a kongresszus két kórházat rendezett be, 450 ágygal.

Újabb véres összeütközések Benaresben.

Az eseményeket a kormány sem nézi tétlenül. Eddig 45 panindiai szervezetet oszlatott fel Kalkuttában és környékén. A jelentések brit katonai csapatmozdulatokról és csapatszallítmányokról adnak hírt. Chittagong kikötőjébe angol hadihajó futott be és tengerészkatonaik özönlötték el az utcákat. Benaresben Gandhi hívei és a rendőrcsapatok között véres összeütközés volt. A tömeg kövekkel dobálta meg a rendőroket. A heves támadásra a rendőrség sortűzzel felelt. Az áldozatok száma még ismeretlen.

Gandhi a kecskéivel

Amint Poonából jelentik, Gandhi-val a fogságban igen előzékenyen bának. Több cella áll rendelkezésére, melyeknek butorzata kifogástalan, sőt még a szőnyegek sem hiányzanak. Valószínűleg kecskéit is rendelkezésére bocsátják. Gandhi ugyanis sajátfejte kecsketejjel táplálkozik s kecskéi kíséretében jelent meg még Londonban is, mikor ott az angolok és hinduk közötti béke megtárgyalására az ugynevezett kerekasztal-konferenciára megjelent.

Gandhi börtönében a takarítást és kiszolgálást megfelelő kaszthoz tartozó hindu szolga végzi. Arra nézve még nem történt döntés, hogy megengedjék-e Gandhinak a külvilággal való érintkezést, levelek és táviratok útján.

A belügyminiszter betiltotta a nyugdíjasok kolozsvári nagygyűlését. Kolozsvárról jelentik: Ma délután a belügyminisztértől távirati jelentés érkezett, amely betiltja a nyugdíjasok és hadirokkantak Kolozsvárra tervezett nagygyűlését. Mint ismeretes a tiltakozó nagygyűlést január 10-re tűzte ki a nyugdíjasok országos Szövetsége s a kongresszushoz a hadirokkantak is csatlakoztak. A betiltás híre óriási elkeseredést váltott ki.

Iskoláink pusztulásának okai

Irta: TÖRÖK FERENC

Interimár bizottságok rombolása

Kénytelen vagyok a romlás okai közé sorozni azt is, hogy az interimár bizottságok révén nemcsak magyarellenes, hanem egyházellenes irányzat is szivárgott be igen sok helyen a község házára. És ezt meg lehet állapítani nemcsak a román nyelvű, hanem — ami ennél bántóbb — a magyar származású bizottsági tagokról is, kik hogy állásukban megmaradhassanak, akárhányszor jobb meggyőződésük ellenére, éppen a mi ügyünknek ártottak legtöbbet s nem titkolhatjuk el abbéli szomorú tapasztalatainkat, hogy bizonyos hatalmon lévő urak éppen a saját embereinkkel akartak ránk megsemmisítő csapásokat mérni. Jól tudták, hogy miért. És ezt az egyházellenes irányzatot ápolni igyekeztek bizonyos tényezők, azért, mivel a papság tekintélyét és befolyását erősödni látták.

Sok esetben tehát hasztalan fordultunk az egyházi adók felhajtásáért a községi elöljáróságokhoz, az nem sokat tett ügyünkben, mivel keze kötve volt. Ugyanezt tapasztaltuk más hatóságok részéről is. És így könnyű volt a nép széles rétegei közt elterjeszteni azt a hitet, hogy „az egyházi adót nem muszáj fizetni sőt az föl sem hajtható!”

Ma, mikor a vallásügyi miniszterium a lelkészkező papság útján azon károokra figyelmezteti a híveket, melyek az adó nem fizetéséből az államra és egyesekre is hárulnak, jó lenne arról is gondolkodni, hogy mielőtt ezt a mozgalmat a felforgató elemek megindították volna, már bizonyos hatósági közegek az egyházzal szemben életbe léptették.

Népünk okoskodása itt is rettenetesen logikus: Miért fizessük azt az adót, melyet csak fegyverkezésre fordítanak, vagy a nagyurak ellopnak s amelynek semmi hasznát nem látjuk, mikor az egyházi és iskolai adót nem muszáj fizetni?

Az egyházközségek tulajdonjogának elvitatása.

Csak röviden érintem ezt a fontos kérdést.

Az ősrégi, több mint 100 éves püspöklátogatási jegyzőkönyvnek (Canonica visitatio) szerint a *Comunitas* (más helyen: *Parochiana Comunitas*; ez a két elnevezés azonban teljesen fedi egymást) szerződéses viszonyban volt az egyházzal, illetve püspökkel s ezen szerződés alapján az egyházzal és iskolákkal gondoskodni tartozott. Ez volt a patronatusi jog és kötelesség, melyet a C. V. tüzetesen körülír.

Az 1896. évi Kongura összeírás alkalmával a hivatalos vármegye a patronus személyiségét pl. *Gyócsomorfalván* a következőképpen jelöli meg: „*A politikai és plebániai község mint közbirtokosság*”.

A patronus személyiségének ilyen meghatározása teljes biztosítékot látszott nyújtani az egyházak és iskolák örökös fennmaradásához és fejlődéséhez. Ennek tudatában az egyház a legtöbb helyen nem is gondolt arra, hogy a község vagy közbirtokosság telekkönyvében lévő telkek az egyház telekkönyvébe vitessenek át. Ha pedig ez irányban mégis lépéseket tettek, ezt a politikai község vezetői a bizalom megvonásának tekintették; tehát, hogy ennek kellemtelen utóhatásait elkerüljék, amiatt is sokhelyen rendezetlenül maradtak a telekkönyvek.

Ezeket a telekkönyvi állapotokat használták ki az imperium átvétele után az inspektorok és revizorok, hogy a hitvallásos iskolákra halálos csapást mér-

jenek. És dacára annak, hogy a közbirtokossági és községi tanácsok egyértelműen kijelentették, hogy azok a telkek és iskolák az egyházak tulajdonát képezik, mégis oly súlyos pereket akasztottak nyakunkba a tisztelt revizor urak, hogy pl. az egy Csomafalván közel százezer lei ügyvédi költséget fizettünk ki. Legtöbb helyen azonban elveszték így is az iskolák. És a támadások sorozata, melyeknek célja a mi teljes megsemmisítésünk, még ma sincs befejezve.

A közbirtokosságok letörése

A közbirtokosságban volt a székely népnek ereje. A közbirtokosságokról kellett az izomzatot lefaragni, a velőt a csontokból kiszivattyuzni. És ezt rettentest szaktudással hajtották végre.

Igy történt azután, hogy azok a „gazdag közbirtokosságok”, melyek ugyszólván minden intézményüket ápolás s fenntartották, ma el vannak adósodva, még adójukat sem tudják fizetni. S mivel a szindikátusba való tömörülés elé bizonyos tényezők szinte legyőzhetetlen akadályokat gördítenek, dacára annak, hogy a vármegye feje hivatalos megvilátoztásával a tömörülést támogatni látszik: el lehetünk arra készülve, hogy ezen csontvázakat muzeumba raktározzák el.

A felkínálkozók. Hullahegyek

Ilyenek is akadnak már, bár még hál' Istennek nem nagy számban.

A folyton váltakozó politikai pártok, a husos fazakokért folyó utálatos marakodások, a gyakori választások, a székely községek szájasabb embereinek megnyerésére irányuló törekvések termelték ki ezeket. A faj- és vallásárlás gyászvitézeit, kiknek nem fér nyakukba a munka, kik szeretnek könnyen élni, titokban vagy nyíltan az „urak”-hoz surrodni.

Ezek mig egyrészt az egyházi adó ellen agítálnak titokban, — nyíltan akárhányszor mellett vannak, — elég ügyesek arra, hogy a híveket szembe állítsák papjaikkal, hogy azoknak befolyását és tekintélyét lejárassák. És ha tovább is így tart, a papság tekintélyén és befolyásán olyan csorba esik, hogy ezt az egész társadalom megfogja s nyelni.

Az állami tanítók szerepe

Mit szólunk ezekről, akiket valósággal ránk szabadítottak a regát felől s akikről a Jorga professzor ur lapja hitelesen megállapítja, hogy „legnagyobb részük választási ügynökök, akik tolvajmódra lopnak. Kötelességteljesítés helyett izgatják a parasztokat, bomlasztják a társadalmat és pereik nagyrésze csalással vádolja őket”. Ezeket a diszes megállapításokat az egyik lap fordítása nyomán vettem át.

Ezekkel az urakkal ha szóba állunk, akkor iskolaügyünknek ártunk. Ha nem beszélünk velük: ügyészség elé hurcolnak államellenes magatartásért, mivel nálunk ők az állam tekintélyét képviselik.

Ezek ráérnek mindenre, ott vannak mindenütt: az utcán, templomban, a község házában, mint spionok. Magyarul még nem tudnak, de a törvény előtt esküsznek, hogy a pap ezt és azt prédikálta, így és amúgy izgatott az állam ellen. A község házában részt vesznek a tanácskozásokban, befolyásolják a határozatokat: az elöljárók és tanácsosok sarkában vannak. Irodájukban, az iskolai

beiratáshoz szükséges igazolványok kiállításánál, a rábeszélés, csábítás, fenyegetéssel mindent megtesznek, tegyük hozzá, teljesen büntetlenül, hogy tönkre tegyék iskoláinkat és maguknak tankötelesséket rekrutáljanak. De ha egyebet nem tennének és nem szólnának, csupán annyit, hogy minnek járatták a szülők gyermekeiket felekezeti iskolába, hol fizetni kell, ezzel szemben az állami iskola ingyen gondoskodik ruháról, könyvről, teljes felszerelésről, sőt ruháról és koszt-ról is, — már magában ez is elegendő volna iskolánk és népünk megrontására.

Kétféle mérték a befejező vizsgáknál

Mig az állami tanítók nagyrésze a tanításon kívül mindenre ráér, addig a legteljesebb elismerés hangján állapíthatjuk meg, hogy hitvallásos tanítóink annyi energiát visznek be iskoláinkba, mennyiről ezelőtt fogalmunk sem volt. És az eredmény látszatra némelykor alig mulja felül az állami iskoláét. De csak látszatra. Mert tényleg ég s föld a különbség. Ezt azonban a szülők ritkán veszik észre, ép azért kellőleg nem is méltányolják. Ennek az az oka, hogy a hitvallásos iskolákban a román nyelv tudását sokkal szigorubbán követelik a revizorok és inspektorok, mint az állami iskolában, és ez bénítólag hat a többi tárgyakra. Az elemi iskolázás befejezéséül rendszerített állami vizsga eredményeképen pedig csak annyit látnak a szülők, hogy a hitvallásos iskolák növendékei mind megbuknak. Az államiak pedig boldogulnak.

A népség és katonaság szerepe

Egyelőre mellőzve a többi okokat, de megfontolva az elmondottakat, világosan megállapíthatjuk, hogy olyan rettentés malomkövek közé kerültünk tiz év leforgása alatt, hogy nem csodálkozhatunk, ha összes anyagi és erkölcsi erőink felörlődtek és maholnap csödbe jutunk. Csakugyan „Az Ur irgalmassága, hogy még egészen meg nem emésztettünk”.

Hogy azonban az első felvonás teljes legyen, e képhez fel kell vonultatnom a népséget és katonaságot is a háttérben.

Férfi munkásaink, a katonalegények (és ma ki nem katona?) férfi- és leány-cselédek száz és ezer száma hagyják el a leszegényített székely községeket; de mihelyt elhagyták a régi orsághatárokat, megszűnik fölöttük nemcsak a szülők és rokonok örökösége, ellenőrző pillantása — hanem a lelkipásztor felügyelete is. Hiszen alig van pap a Regátban és Moldovában, ki nyelvükön tudna beszélni, bár itt is száz és ezer, sőt százezer számban élnek kath. magyarok; s a kikkől már tudjuk, hogy addig katolikusok, mig magyarok.

Mikor ezek a szerencsétlen teremtesek évek, vagy hónapok mulva haza vetődnek, már a lelkük meg van mételezve.

Ezekkel a „világlátott” leányokkal és legényekkel, munkástömegekkel, kik azokon a vidékeken az „általános egyházi adókról” semmit sem hallottak, érintkeznek az itthon lévő jámbor hívek — csodálkozhatunk-e tehát azon, hogy amint a jelentés mondja: „A nép erkölcsi ellenálló képessége kezd meglazulni, a jövővel s a vallás-erkölcsi tényezőkkel szemben kezdi bizalmát veszíteni; oda dobja magát a kisértésnek, mely az egyéni és társadalmi élet sértettségére leselkedik s az alkalmaknak, melyek a belső lelki összhangot, a társadalmi rendet, a békét és egyetértést fenyegetik.”

Mi ez, ha nem az alulról és felülről jövő összes tényezők összefogása iskoláink megsemmisítésére s ennek következményeképen népünk bolsevizálására.

Feloszlatták a kolozsvári képző-művészeti főiskolát

Bukarestből jelentik: A kormány a Monitorul Oficial mai számában közzétette a kolozsvári képzőművészeti főiskola feloszlatairól szóló rendeletét.

Az iskola hét éve áll fenn és egyre jobban hozzájárult ahhoz, hogy Kolozsvár Erdély kulturcentruma legyen és kisebbségi szempontból is nagy jelentőségre tett szert, mert növendékeinek ötven százaléka magyar, német és zsidó volt egészen a legutolsó időkig is. Rövid működése alatt a tehetségek egész sorát fedezte fel és képezte ki, akik az iskola nélkül kétségkívül soha se jutottak volna abba a helyzetbe, hogy művészemberekké váljanak. Az intézet növendékei közül hatan részesültek abban a kitüntetésben, hogy kiálthattak a bukaresti Salonul Oficialban, kettő ezek közül díjat is nyert. Sőt vannak már nemzetközi viszonylatban is értéket jelentő és a nyugati metropolisok tárlatain is feltűnést keltett erdélyi művészek, akik a kolozsvári sétakert pavillonjában elhelyezett szerény, de mégis nagyhivatású főiskolában vettek először komoly irányítás mellett esetet, vagy vésőt a kezükbe. Ezeknek a napfényre került értékeknek a legnagyobb része magyar.

Az állam szempontjából egyenesen érthetetlen a főiskola megszüntetése, hiszen megalapításakor is mindössze 1.200.000 lejébe került, amit szubvenció formájában juttatott az éveken át magánjellegű iskolának. Hosszas küzdelem után és az elért eredmények felmutatásával végre 1931-ben sikerült kivívni az intézet államosítását, aminek megvolt az az előnye, hogy a főiskola államérvényes bizonyítványokat állíthatott ki addig végzett növendékeinek, de ezzel szemben nem kevesebb, mint 800.000 lejell csökkent az állam évi támogatása, ami ezután már csak két katedra betöltését biztosította. A fenntartási költség többi része Kolozsvár város nyakába szakadt, de ez valóban nem jelentett elviselhetetlen terhet, ha összegezzük az állami költségvetésen kívül esett hat tanár redukált fizetését, akik 2—5 ezer leiért látták el óráikat.

A főiskola megszüntetésének történetéhez hozzátartozik az a nem érdek-telen eset is, hogy a leépítésre vonatkozó törvényjavaslatot maga Pop Valér dr. erdélyi miniszter terjesztette a parlament elé karácsony előtt. Akkor megrohanták és kérdőre vonták az erdélyi parlamentárok az erdélyi érdekek képviseletére hivatott minisztert, aki azonban ezzel nyugtatta meg őket: — A miniszterelnök ur kívánságára beterveztetem a javaslatot, de ez csak formalitás. Ebből úgy sem lesz sohasé törvény.

Nagy volt azonban az álmélgódás, amikor a javaslat nagyobb baj nélkül átment a kamarán, a szenátuson. Szentesítette a király és megjelent a Monitorul Oficialban is.

Mintegy száz növendék — felerészben kisebbségi — kerül ezzel év közepén az uccára. Csak igen kevés százalékuk lesz abban a helyzetben, hogy a bukaresti vagy a jasi-i képzőművészeti főiskolán folytathassák tanulmányukat, mert részben kolozsváriak voltak a növendékek, részben igen olcsón, rokoni kapcsolatok felhasználásával helyezkedhettek el Erdély fővárosában. A tanárok pedig, akik különösen az utóbbi időben sokat fáradoz-

tak Erdély művészeti életének föllendítésén s a közelmúltban is az erdélyi magyar művészekkel együtt szép sikerű erdélyi kiállítás rendeztek, — szétszélednek a szélrózsa minden irányába.

Tragikus, hogy állását vesztí az iskola igazgatója: Papp Sándor, a budapesti iparművészeti főiskola volt tanára is, aki két évvel ezelőtt ahelyett, hogy teljes fizetéssel nyugdíjba vonul-

hatott volna, otthagya magyarországi állását, hogy átvegye a kolozsvári iskola vezetését. Súlyosan bűnhődik azért, hogy hallgatott a román haza hívó szózatára. Most abból fog megélni a rokonszenves ősz művész, aki magyar kulturáját és nyelvkészségét új pozíciójában sem tudta románnal pótolni, hogy — néhány szépirás-órát ad a kolozsvári kereskedelmi akadémián. Az iskola működésének megszűnését veszteségként kell elkönyvelnünk annak ellenére is, hogy az utóbbi időben javarészből Kolozsvárnak kellett gondoskodnia fenntartásáról és ezzel szemben nem volt egyetlen magyar tanára sem.

Oroszország fenntartotta jogát Besszarábia területére

(Bukarest. Saját tud.) A rigai orosz-román tárgyalások az európai külpolitika érdeklődésének homlokterébe kerültek. Nemcsak Bukarest és Moszkva figyelik feszült érdeklődéssel a tárgyalások eredményét, hanem a francia és angol külpolitika figyelme is Esztorozság fővárosa felé irányul. A tárgyalások már megkezdődtek, azonban kétséges, hogy a besszarábiai kérdésben eredményt tudnak elérni. Oroszország még mindig fentartja

jogát Besszarábia területére. A megnevezési szerződés Achilles-sarka tulajdonképpen a besszarábiai kérdés és ezért nem valószínű, hogy a szovjet delegátusa megbízást fog kapni arra, hogy a megnevezési szerződésben Oroszország részéről elismerje a londoni jegyzőkönyv érvényességét. Az oroszok különben január 8-án, a tárgyalások megkezdésére további két napi haladékot kértek.

Nagy lelkesedéssel fogadták Ghika külügyminisztert Varsóban

Bukarestből jelentik: Sturdza, Románia rigai meghatalmazott minisztere és Stromonijakov orosz delegátus tegnap kicserélték kormányaik jegyzőkönyveit. Ugy a szovjet, mint Románia áttanulmányozza a jegyzőkönyveket és a megnevezési paktum esetleges megkötésére vonatkozó közvetlen tárgyalásokat az egyes javaslatok átvizsgálása után veszik fel. Az orosz kormány jegyzőkönyvét Varsóba továbbították Ghika román külügyminiszternek, aki udvariassági látogatásokat tett a lengyel fővárosban.

Külpolitikai körökben az a véle-

mény alakult ki, hogy sem Románia, sem a szovjet a tárgyalások folyamán nem fogják érinteni a besszarábiai kérdést és végleges állásfoglalást ebben a kérdésben egyik tárgyalófél sem kér.

Nagy lelkesedéssel fogadták Ghika külügyminisztert Varsóban

Budapestről jelentik: Varsói jelentés szerint a román külügyminisztert a lengyel fővárosban nagy lelkesedéssel fogadták. A lengyel sajtó szimpátiával ír Ghika hercegről és hangsúlyozza a látogatás külpolitikai jelentőségét.

Hindenburg marad az elnöki székben

Berlinből jelentik: Politikai körök nagy figyelemmel kísérték azt a rendkívül érdekes politikai találkozást, amely a tegnapi nap folyamán történt Berlinben Brüning kancellár, Groener hadügyminiszter és Hitler között. Az aktuális belpolitikai kérdéseken kívül a küszöbön álló elnökválasztás kérdése állott a megbeszélések központjában. Ami a birodalmi elnökséget illeti, eddig is Hindenburg személye állott előtérben s az ő személyében csaknem az összes politikai pártok egybehangzóan megegyeztek. Csupán a Hitler-párt magatartása volt tisztázatlan. A tegnapi megbeszéléseken tehát nagy érdeklődéssel várták Hitlernek, a nemzeti szociálisták vezérének az állásfoglalását, amennyiben a birodalmi elnök megválasztásához a birodalmi gyűlés kétharmadának szavazattöbbsége szükséges s ezt a választási arányt csak a Hitler-párt csatlakozásával tudják ma Németországban elérni. Berlini jelentések szerint a megbeszélések eredményeként Hitler is csatlakozott ahhoz a törekvéshez, hogy ismét Hindenburgot válasszák meg a német birodalom elnökének. Tekintettel azonban Hindenburg

azonban magas korára, az elnökválasztás most nem hét évre, hanem rövidebb időtartalomra fog történni. De Hindenburg birodalmi elnökségét a jóvátételi kérdés végleges elintézéséig pártkülönbség nélkül rendkívül fontosnak tartják.

Spanyolországban nincs rend

Madrid, január 7. Spanyolországból ujult erővel kitörő zavargásokat jelentenek. A kormány teljesen tehetetlen e zavargásokkal szemben. San Jurio tábornok, a csendőrség parancsnoka és az Azanka kormány között konfliktus támadt, mely minden valószínűség szerint kormányválságra vezet. Az erélyes tábornok ugyanis saját felelősségére akar rendet teremteni az országban, mert a közrend fenntartását nem látja garantálva a kormány erőtlenségének által. A kormány viszont nem mer újat huzni a tábornokkal, aki mögött ott áll az egész spanyol csendőrség.

A történelmi jelentőségű német szükségrendeletek háttere

A német államháztartás júniusban történt összeomlása óta a német birodalmat parlament nélkül kormányozták az alkotmányban meghatározott szükségrendeleti jog alapján. Főképpen két dologra terjeszkednek ki a szükségrendeletek: 1. a gazdasági élet és államháztartás egyensúlyban tartására; 2. a politikai statusquo megőrzésére.

A kormányzó Centrum-párt szerint erre a borotvaélen táncoló egyensúlyra mindenáron szükség van ahhoz, hogy a gazdasági depresszió idején átvergdjének. A német népnek áldozatokat kell hoznia: lemondani és várni, ez Brüning jelszava. Azonban ez a várakozó lemondás csak úgy lehetséges, ha az állam nem válik fizetésképtelenné, a gazdasági és szociális viszonyokra gyakorolt krízis-teher megenyhül, továbbá, ha a radikális rendszerváltozást követelő politikai pártok önszántukból, vagy kényszerből lemondanak a közjogi szabadságról.

Az elmúlt nyár és őszi eseményei azt mutatták, hogy Brüning kormánya terveit csak abban az esetben valósíthatja meg, ha az állami intervenció fokát minden eddigi mértéknél jobban növeli. A novemberben összehívott „gazdasági tanács”, amely a közgazdasági élet minden érdekeltiségének képviselőiből állott, az egész közgazdaságra kiterjedő rendszabályokat és a szerződés szabadság nagyfokú korlátozását ajánlotta.

Németország problémái: a gazdasági depresszió és a jövátétel

Hogy a helyzetet teljesen megértésük, vázlatosan át kell tekintenünk azokat a gazdasági előzményeket, amelyek a német népet ilyen nehéz helyzetbe sodorták. Két problémával kell küzdenie Németországnak: 1. az általános világgazdasági depresszió; 2. a jövátételi terhek, amelyek éppen a krízis miatt okoznak egészen speciálisan súlyos nehézségeket.

Németország mezőgazdasága mindig igen rossz viszonyok között volt és nemzetközi szempontból nem jöhet számításba, mivel még a belfogyasztást sem fedezi. Az államra nehezítő belső és külső terheket tehát a kereskedelem, de végeredményben az ipar és bányászat viseli. A világgazdasági hatása a német közgazdaságban az iparra gyakorolt nyomásával vált érezhetővé. Alljon itt erre nézve néhány külkereskedelmi adat: Németország áru kivitele 1927-ben 10.801 millió, 1928-ban 12.029.6, 1929-ben 13.482.7 millió, 1930-ban 12.035.6 millió, 1931. év első 9 hónapjában 8.308.8 millió márka volt. Az elmúlt utolsó három év állandóan csökkenő tendenciát mutat. 1930-ban közel 15 százalékkal, 1931-ben kb. további 20 százalékkal csökkent a háromnegyedrészen ipari kész termékekből álló kivitel. Ezt az irányzatot a legjobban a havi átlagok alakulásán figyelhetjük meg. 1929-ben az egész év havi átlaga még 1.123.6 millió márka, már 1930-ban 1.003 millió. 1929. év őszétől kezdve hirtelen esés áll be: 931.3 millió, decemberben 902.9 millió, 1931 januárban már csak 774.8 millió, azóta pedig 800 millió márka körül mozog 803 millió márkás átlaggal. A mélypontot az államesőd bejelentésekor, júniusban érte el 746.8 millió átlaggal.

A kivitel befoglaltatnak a jövátételi szállítások is, amelyek 1929-

ben 819.3 millió, 1930-ban 707.3 millió és 1931. év első háromnegyedében 334.3 millió márka értéket képviseltek. Az egész kivitelhez viszonyítva az előző években ez a havi átlag háromnegyedét, az idén kb. kétharmadát teszik ki.

Aktiv a német kereskedelmi mérleg

A nemzetközi helyzet megítélése szempontjából a legfontosabb a német kereskedelmi mérleg aktivitását képviselő havi 200 millió márkás átlag körül mozgó kiviteli többlet. Ez a kb. 1 és fél milliárdos bevételi többlet a külfölddel szemben fennálló eladósodás mellett nem nagy összeg és még a fizetési mérleg egyéb aktív folyó tételeivel együtt sem tudják ellensúlyozni a külföldre fizetendő kétféle kamatoikat, illetőleg annuitásokat: 1. reparációkat, 2. az állam és a magángazdaság adósságaiért járó kamatoikat.

A reparációs terhek

A reparációk évi annuitása a jelenleg érvényben levő Young-tervezet szerinti 34.5 milliárd tőkének megfelelően 1.7 milliárd márka. (Nemzetközi jogi tartozás az u. n. hitelező államokonak.) A magánjogi jellegű külföldi tartozások a Nemzetközi Fizetések Bankjának legutóbbi becslése szerint 12 milliárd márka, amelynek évi kamatai több mint 800 millió márkára rugnak. A német fizetési mérleg két aktív tétele, a kereskedelmi mérlegből 1.5 milliárd márka és a különböző szolgáltatásokért befolyó 200 millió márka együtt is csak a jövátételi annuitást fedezik. Így a 800 millió kamatfizetés éppen megfelel a fizetési mérleg passzív többletének. Ez a többlet, amely 1926-ban 4.4 milliárd, 1928-ban 3.4 milliárd, 1929-ben 2.8 milliárd márka volt, csak külföldi kölcsönökből volt és lesz fedezhető. A deficitnek 1927 óta beállott csökkenése elsősorban azt bizonyítja, hogy a külföldi hitelek rohamosan apadtak.

A hitelhelyzetnek ez a rosszabbodása a külföldi hitelezők két csoportjának, a hitelező államoknak és a magángazdasági tényezőknek az állandóan élesedő ellentétére vezetett. A fentiekből kitűnik, hogy Németország 1930-ban csak az egyik fél követeléseinek tudott eleget tenni, de tudvalevő, hogy a múlt téli erős nagyipari dekonjunktúra óta ezt is csak kisebb mértékben tudja teljesíteni.

A magángazdaság fizetési nehézségeire az államháztartásnak a reparációk következtében előállott deficitje is igen súlyosan nehezedik.

Deficités állami budget

Az 1930-31. költségvetési év végén, április 30-án 1.524.9 millió volt az előző évekről fedezetlenül maradt hiánnyal együtt a teljes deficit. Nem véletlen, hogy ez az összeg igen közel van a jövátételi annuitás összegéhez az 1.707.9 millióhoz. (A deficit az egész költségvetés 18 százalékát teszi ki.) Nyilvánvaló, hogy a reparáció törlése esetében a német államnak nem volna deficitje és az adóterheket is csökkenthetné.

A német közvélemény tehát két okból, a külföldi adósságok és a túlzott adóterhek miatt tiltakozik a kö-

jövátételek ellen. Ebben találkozunk a munkásság, a nacionalista középosztály, a nagyipar és a bankszervezet kívánsága és ez a gazdasági titka annak, hogy a szélső nacionalista pártok, a német nemzeti szocialista munkáspárt (Hitler) és a német nemzeti néppárt (Hugenberg) az 1930. évi szeptemberi választások óta újra előtörttek és a marxista alapon álló pártokat már a legtöbb államban, városban ellensúlyozni tudják. Hogy mennyire feléjük tolódott el a hatalmi súlypont, azt legjobban az bizonyítja, hogy a volt Stresemann-féle néppárt, amely a nagyiparosok alakulata, legutóbbi pártkongresszusán a Hitler-Hugenberg-féle u. n. harzburgi szövetségi kormány mellett foglalt állást. A Hitler-párt a közgazdasági életnek ezt a két-tős problémáját és azt, hogy mindkettő a reparációs fizetésekkel van szoros kapcsolatban, teljes mértékben kitudta aknázni pártjának népszerűsítésére és a gazdasági szakkörök előtt is elfogadhatóvá tételére.

A német gazdasági életre a reparációk törlése esetén is igen súlyos terhek nehezülnek

Minden gazdasági szakértőnek tudnia kell azonban azt, hogy a reparációk törlése után is nagy nehézségekkel fog küzdeni a német nagyipar, bányászat, kereskedelem, tengeri és szárazföldi fuvarozás egyaránt. Így tehát a gazdasági életnek a német nemzet belső erejéből való megmentésére lesz szükség. Ez éppen a nyomasztó külföldi teher eltávolítása után válhatik lehetővé. Hitlerék a munkástömegek fele ezirányú radikális programjukkal tudnak érvelni. Két alapvető követelésük van: a gazdasági életnek az állam által való nagy mértékű ellenőrzése, a gazdasági érdekeltiségeknek az állam által való és a közérdek szemmel tartásával való összefogása, továbbá a kartellárak, kamatláb csökkentése és az új fellendülés következtében a munkanélküliség csökkentése. A legutóbbi szükségrendeletek jelentősége éppen abban rejlik, hogy részben eleget tesznek a nemzeti szocialista kívánságoknak: az árak leszállításának végrehajtására diktátort neveznek ki, a kamatlábat leszállítják, a kartellszerződéseket felbontják, a laktékeket és a vasúti tarifát leszállítják.

Hitler programja — Hitler nélkül

Természetes, hogy a Brüning-kormány ezzel a programmal taktikai céljai is vannak: Hitler programja Hitler nélkül. Külföldiek szemében felmerülhet az a kérdés: vajjon sikerül-e ez a súlyos operáció. Nem volna-e jó a felelősségbe hatalmas tömegekkel rendelkező Hitlert is bevonni? A másik kérdés pedig az, hogy az állam intervenció jogának emelkedését meg lehet-e állítani, meglehet-e állni félúton? A Brüning-féle koalíció az egész szükségrendeleti gazdasági és politikai rendszabályokat átmenetieknek tervezi. Hitlerék programjában azonban a szabadverseny korlátozása és a német faji gondolat erőlyes accentuálása nem átmeneti jellegű, hanem egy állandó rendszer alapját képezné. Amennyiben a német nemzeti pártoknak sikerül olyan hatalmi nyomást gyakorolniuk, hogy ez a gazdasági diktatura állandóbb jellegű intézmények formájába öltözzön, akkor kétséges, hogy vissza lehet-e valaha is térni a statusquo antera. Ezért méltán nevezhetjük a szükségrendeletek által teremtett jogot történelmi jelentőségűnek.

Verzár Gyula dr.

HIREK

Felélős szerkesztő: **Perédi György**

Kolozsvári szerkesztő: **Dr. Sulyok István**
Csalj, Piața Unirii 13. — Telefon 602.

1909. január 8. **Shakleton felfedezi a déli sarkot**

A déli sark felfedezésének története viszonyul azoknak a kalandos utazóknak idejéhez, kik az újkor első századaiban a Terra Australis felfedezését tűzték ki feladatul. A XVII. század első utazóit is az a cél csábította déli tengerekre Kerquelemtől (1771—1772) Cook-on, Bellingshausenen, Weddellén át. Ross (1841) már eredményt ért el a Victoria-föld felfedezésével. Ezután az angolok és franciák is kísérleteztek, de a legjelentősebb eredményt Shakleton angol hadnagy érte el, akinek motoros-szánjával 1909. január 8-án sikerült eljutnia a 88 fok 23 perc szélességi fokig — csaknem a déli sark csücskéig — s ott kitézte az angol lobogót. Shakleton expedíciója korszakalkotó volt a sarkvidéki kutatások történetében. Az első sarkutazó 1577-ben (Drake) csak az 56-ik fokig ért el, míg Cooknak 1774-ben sikerült a 71. fokig eljutnia. Shakleton tudományos jellegű kutatásai nagyban megkönnyítették a déli sark ismeretét, amely a tudomány egyik legizgatottabb kérdése.

Miklós herceg fontos megbízatása. A Lupta jól informált körökből nyert értesülése szerint közli, hogy Miklós herceg január 15-én fontos hivatalos megbízással Párisba utazik. A Lupta különben azt írja, hogy Miklós herceg két hónapig egyfolytában külföldön fog tartózkodni.

Az olasz király és trónörökös kitüntetése. Római jelentés szerint Borgoncini-Duca apostoli nuncius ünnepélyes keretek között nyújtotta át a királynak a legmagasabb pápai kitüntetést, a Krisztus-rend nyakláncát, amelyet Öszentsége csak uralkodók és királyi családok tagjainak adományoz. A pápa a piemonti herceget is kitüntette a Krisztus-renddel, amelyet a nuncius Nápolyban fog átnyújtani a trónörökösnek.

Bukarest polgármestere tízezer leit adott a Magyar Párt bukaresti nyomormentő akciójára. Bukarestből jelentik: Az Országos Magyar Párt bukaresti tagozata a közelmúltban a bukaresti magyar nyomorgók felszámolására széleskörű akciót indított. Az akció irányítója Willer József képviselő és Kányádi Béla ref. lelkész, tegnap memorandumot nyújtottak be Dobrescu polgármesterhez és kérték a főváros támogatását is. A memorandumban háromszáz nyomorgó bukaresti magyar neve szerepel, akiket egyébként az egyházak is nyilvántartanak. Az akció vezetősége a bukaresti magyarok nyomorának enyhítésére háromszázezer leit kért. Dobrescu polgármester az akcióhoz a főváros részéről tízezer lejjel és egy vagon vágott fával járult hozzá.

P. Trefán Leonard Nagyváradon. A nagyváradi városi színháznak ritka ünnepestje lesz január 17-én, vasárnap. Ez alkalommal bemutatja a drámai együttes dr. Jánosy Bélának, az Erdélyi Katholikus Akadémia szépirodalmi szakosztálya elnökének „Thüringiai rózsá” című és árpádházi Szent Erzsébet emlékére írott ünnepi játékát, amely előtt P. Trefán Leonard, az országosan ismert nagyszellemű hitszónok és író fog bevezető előadást tartani. Az ünnepi előadásra előre is felhívjuk a közönség figyelmét.

A katonai sorozások kezdete. A hadügyminisztérium hivatalosan közli, hogy a katonai sorozások március 1-én veszik kezdetüket és az általános bevonulás március 24-én lesz.

Új ércpénzt rendelt Románia. Bukarestből jelentik: Tegnap a pénzügyminisztériumban gyűlést tartottak, a melyen a pénzügyminisztérium főtisztviselői és a kormánynak erre a célra kiküldött delegátusai felülvizsgálták a külföldi pénzverdek árajánlatait. A londoni, varsói, párisi és római cégek tettek ajánlatokat 20 és 100 lejes ércpénz verésére. Elejtették a bruxelles-i pénzverde ajánlatát, mert későn érkezett. A pénzügyi bizottság legelőnyösebbnek a párisi és londoni ajánlatokat találta és megbízást adott a pénzverdek bukaresti reprezentánsainak két millió nyolcszáz ezer lei értékű 20 és 100 lejes ércpénz verésére. A meggyezés szerint az ércpénz ötvenyét a következő: 0.5 ezüst, 0.4 réz, 0.5 cink és más fémek. Az ércpénz májusban készülnek el és júniusban kerülnek forgalomba.

Magyarországon középiskolai tanulók nem szerepelhetnek nyilvános színpadokon. Budapestről jelentik: A magyar kultuszminisztérium megújította az 1929-ben kiadott rendeletét, melyben megtiltja a közép- és polgári iskolák tanulóinak, hogy nyilvános színpadokon szerepeljenek. A rendelet megszegői ellen fegyelmi eljárást indítanak.

Január 30-ára tüzte ki a temesvári törvényszék a feketeszesz-ügy főtárgyalását. Temesvárról jelentik: A temesvári királyi törvényszék a feketeszesz-ügy főtárgyalását január 30-ára tüzte ki. A feketeszesz-ügy fővádlottja Cizmarescu Marin, földművelésügyi inspektor és több állami tisztviselő. A főtárgyalást egy ízben már kitézte a temesvári törvényszék, azonban a megjelölt időpontra a vádlottak nem jelentek meg.

Kényszeregyezés. Temesvárról jelentik: A Szilézia kötött árúgyár kényszeregyezést kért. Aktivája 10 és fél millió, passzívja 7 és félmillió lei. Január hóra 2 milliós fizetési kötelezettségei vannak, melyeknek az inkasszó nehézségei miatt nem tehet eleget. A kényszeregyezést 3 évre kéri százszázalékos egyezséggel, melyet negyedévi részletekben két százalékos kamattal fizetne.

A Korunk Szava legújabb száma Széchenyi György gróf, Aradi Zsolt és Balla Borisz szerkesztésében megjelent. Közli a lap Csávossy Elemér S. J. nagy cikkét az Egyház szociális arcáról, Siegfried Undset tanulmányát Európa keresztény lényegéről, N. Czike Gábor cikkét a családok anyagi létfeltételeiről, cikket a keresztény és polgári világnézet közötti ellentétről, Dienes Valéria dr. cikkét az *Uj Misztériumról*, foglalkozik a lap XI. Pius pápa karácsonyi allokúciójával, a szerzetesrendek megszigorításának kérdésével, a Katolikus Néppárt eszméjével, a kémiai háború kérdésével, a politikai foglyok eltüntetése ellen irányuló tiltakozással, Budapest lakásviszonyaival, a katolikus szociális munka arányaival, közli *Sonnenschein* érdekes Irásmagyarozatát stb. Kimerítő világszemle, ifjúsági és könyvrovat egészítik ki a lapot, melynek az új évfolyamtól P. Csávossy Elemér főmunkatársa. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, IX. Lónyai-utca 36. II. udv. fsz. Megjelenik havonta kétszer. Előfizetés negyedévre egy pengő. Egy szám ára 20 fillér.

Magyarország módosította a vám-tarifát. A magyar hivatalos lap mai számában a vámtarifával kapcsolatban közlemény jelent meg, amely arról szól, hogy a kecske-, juh- és báránybőrök importját az eddigi 25 százalékos helyett 50 százalékos illetékkel kezelik. Az antilop-utánzásu borjubőrök kezelési költségét 150 százalékra emelték fel.

A szeretet munkája Brassóban. Brassóból jelentik: A brassói róm. kath. plebánia híveinek száma 12—13 ezer körül van csak, de az egyházközség nagy áldozatokkal fentart egy főgimnáziumot, egy leánygimnáziumot, külön fiú és külön leány elemi iskolát. Van szegényház, elaggott férfiak és nők részére. Vannak egyesületei a szegények fölsegítésére. Halálozás esetére, illetve a hátramaradottak segélyezésére alakult már két év előtt a „Szeretet Mű”, melynek tagjai havi 12 lej befizetés mellett, haláluk esetére 3000—40.000 lejig terjedő segélyösszeget biztosíthatnak családjuknak. Eddig 49.000 lei segélyt fizetett ki és több mint 100.000 lei tőkével rendelkezik.

Eltemette a hó. Nagyváradról jelentik: Kosabota Piroska sergesti (Biharm.) asszony január 5-én hazafelé igyekezett. Utközben egy hótömegbe sülyedt, amelyből nem tudott kimenekülni. Holttestére a tegnapi olvadáskor akadtak rá a falujabeli emberek.

Kis képek a nagy városból Temesvári pillanatsképek

Napokon, heteken át, kora reggel egyazon kép fogadott: tömeg, sűrű sorokba állított tömeg, kesergő, de mégis reménykedő tömeg: *nyugdíjasok*. Öregok, aggok, férfiak, asszonyok. Nem volt az a korai óra, hogy ott ne találta volna őket az ember a pénzügyigazgatóságnál szorongani. Reggel hat előtt odakünn a ködös, nyirkos utcán, a zárt kapuk előtt, hattól tizenkettőig a hideg, sötét folyosón.

— Szerkesztő ur, szerkesztő ur, nézzen csak be, szóljon, csináljon valamit! — hangzott soraikból a reménykedés, ha az ember arra járt.

S a szegény embereken ki tudott volna segíteni, amikor számukra minden van, csak egy nincs: *pénz*. Direkte ámtgatták a nyugdíjasokat máról-holnapra. Hol számkat osztottak ki, hogy majd másnap ilyen sorrendben kapják a pénzüket, hol lajstromokat fektettek fel a sorrendről és másnap: másnap is csak az volt a válasz, ami tegnap és tegnapelőtt — nincsen pénz. Pedig: a *szeptemberi* nyugdíjak egy részéről volt csak szó. A nyugdíjasok egyrésze megkapta a szeptemberi járandóságát, a másik rész még nem. Sokan othagyták az egészségüket, majd valamennyien pedig a gombjaikat. Ahogy a tolongásban letépték azokat. Minden délből egy sereg gomb maradt vissza a pénzügyigazgatóság folyosóján. Valahányszor látta az ember azt a tolongást, vagy délből a gombokat, *elege volt arra a napra*.

S most egy-néhány napig nem volt se tolongás, se gomb. Most nyíltan megmondták, az *ünnepek*, meg az *évről* miatt nincs ki-

fizetés. S azóta, ha arra járok, bár nincsen se tolongás, se leszakadt gomb: még jobban lehangelja az embert a tudat, hogy szegények, *ime még csak már nem is reménykedhetnek*. Legfeljebb a jövő esztendőben biznak...

Olyan deprimált ma minden s a szokásos „*hogy van, hogy van?*” direkt sértés-számba megy manapság. Mert eszébe jut-tja az embernek a maga szituációját minden szomorú komplikációjával. És mégis: hiába mondják, hogy minden halott, valami mégis csak él, változik és valamire mégis csak van még: *Divat*...

Egy alkalommal valaki kitalálta, hogy a női ruhacikkeken most a *zöld a modern szín*. Hogy, hogy nem — hiszen pénz nincsen — a zöld szín mégis egyre jobban terjedt és terjed. Kinél a kalap, kinél a kabát, kinél a ruha, kinél mind a kettő, vagy mind a három ma már csak *zöld*. A korzó olyan zöld, mintha új tavasz, új nyár köszöntött volna be.

Már magunk sem tudjuk, minek higyük. A sok beszédnek, siránkozásnak-e a nincstelenségről, vagy a *nőknek és változó toalettknek?* Melyik az igaz és melyik az ámitás?

Vagy tényleg vannak, amint valaki mondta, nők, akik egy zöld kalap kedvéért akár egy hétig is koplalnak és amellet *hopp-lattaják egész családjukat* és az amugy is gonddal terhelt férjet új adósságokba gablyítják: labirintba, amelyhez nem adatott Ariadne-fonál? *Schiff Béla.*

Ujságíró a sarkon,

avagy:

Miért nem gondozza a város a járdákat?

Tanulságos mese, melynek fele valóság

Kolozsvár. (jan. 8.) Reggel fölkel az ujságíró és elindul riporttémát keresni. Ez egészen rendes dolog idáig, így történt mindig, amióta ujságírók vannak a világon. Nincs tehát semmi csodálni való abban, hogy ezen a csontot-agyvelőt átjáró, dermesztő januári reggelen is így történik.

— Mit írjak? — mormogja magában az ujságíró, miközben egyensúlyozva imbolyog a tükörsima jéggel befutott járdán. A reggeli lapokat már átnézte, semmi kínálkozó téma. Ami eszébe jut, azt már régen megírta ö maga, vagy megírták mások. Semmi sem történik az egész nagy városban.

Ebben a pillanatban mégis történik valami. Az ujságíró elérkezik a Bartha Miklós-ucca sarkára, az útkeresztesző kissé lejtősödő jégrétegen megcsúszik és hanyattesik. Nemcsak úgy közönségesen esik el, hanem úgy, — tessék elképzelni, — hogy két lábával a levegőben kalimpál. Próbál felállni, de a művelet igen nehezen megy. A lába újra meg újra kicsúszik alóla.

Végre mégis sikerül. Sajogva és zihálva kapaszkodik az utszéli fába és takarítgatni kezdi kabátját.

— Megvan a riport! — gondolja szinte ujjongva és tovább fűzi gondolatait: — Mégis csak aljasság, hogy senki sem gondozza a járdákat s az útkereszteszőket! Ha én elestem itt, más is eleshetik. Sőt kizárt dolog, hogy itt valaki elesés nélkül végigmehessen. Addig állok itt, amíg valaki kezét vagy lábát nem törí, akkor telefonálék a mentőkért és készen van a riport. Részletek kiszínezése, véresszájú dörgedelem a város hanyagsága ellen, stb.

Még erősebben belekapaszkodik a fába és kajánul figyelni kezd.

Szökeháju, kékszemű leány közeledik. Gondtalanul tipeg és mosolyog magában.

Az ujságíró elképzei a leányt, amint törött lábbal fekszik a kövezeten és megütött

orrából folyik a vér. Elrémül a gondolatra és szíve hangos dobogásba kezd.

— Kisasszony vigyázzon, mert itt nagyon sikos a járda!

— Köszönöm, — mondja a leány és leter az útközép ropogó havába.

Csakhamar eltűnik.

Marcona munkás közeledik a másik oldalról. Most megy munkába bizonyára. Talán több gyermek apja.

— Tessék vigyázni kérem, mert itt könnyen el lehet esni. Én már elestem.

— Köszönöm szépen, — felel a munkás is és kikerüli a veszélyes területet.

Az ujságíró már sejti, hogy a riportból semmi sem lesz és bosszusan határozza el, hogy tovább áll. Akkor azonban öreg néni tűnik fel az ucca végén. Ugy hasonlít az ujságíró nagymamájához. Őt is figyelmezteti:

— Tessék lemenni, kérem, az útközépre, mert itt nagyon sikos.

Tízszor tovább akar menni az ujságíró, de mind a tízszor jön valaki, akit figyelmeztetni kell. Közben tíz óra lesz, azután tizenegy. Nem mer elmenni, mert akkor elesik valaki, egy ember, egy szegény felebarátja és kitöri a kezét, vagy a lábát. Ott áll egész délelőtt a sarkon, a fába kapaszkodva és figyelmezteti az embereket.

Delet harangoznak.

— Mi lesz a riporttal? — villan át az agyán s a dermesztő hideg ellenére is vastag verejtékesöppök ütnek ki homlokán.

Végül haragosan dobbant a lábával:

— Most már azért is itt állok addig, amíg el nem jönnek a város munkásai és el nem takarítják innen a jeget! Azért is!

Ezzel vége is a mesének. Tessék megnézni: az ujságíró még márciusban is ott fog állani a Bartha Miklós-ucca és Fördö-ucca sarkán, ha addig meg nem fagy.

(d. j.)

Argetoianu Rómából Párisba utazott

Bukarestből jelentik: Argetoianu pénzügyminiszter tegnap elhagyta Rómát és Párisba utazott. Az ujságírók előtt római tartózkodásának eredményéről optimista nyilatkozatot adott ab-

ban az értelemben, hogy külpolitikai törekvéseit Olaszország támogatni fogja és hogy látogatása a román közgazdasági életre is kedvező hatással fog lenni.

Amerika erélyes hangon követeli a japán-kinai háboru befejezését

Londonból jelentik: Mandzsuria teljesen Japán fennhatóság alá került. Legújabb jelentések szerint a japán csapatok már elérték a kínai nagy falat, az ország határát. S így voltaképpen már biztosították a japán fennhatóságot egész Mandzsuria fölött.

Washingtonból jelentik: A japán-kinai konfliktus ügyében az amerikai kormány döntő lépésre szánta magát és úgy Kinának, mint Japánnak feltűnően éleshangu jegyzéket küldött. Mindenekelőtt felhívja figyelmüket a Kellogg-paktumra, amelyet annak idején Kína és Japán is aláírt és a leghatározottabban felszólítja a két országot, hogy haladéktalanul hagyják abba a háboruszkodást.

Tokióból érkező jelentések szerint a japán kormány déli 12 óráig még nem tette közzé az amerikai jegyzéket. A jelentések még arról is beszámolnak, hogy Japánban a kormány és a közhangulat általában azon a véle-

ményen van, hogy a konfliktus kizárólag a két ország ügye és Amerikának e kérdésbe semmi beleszólása sem lehet.

Peking ellen nyomulnak elő a japánok

Londoni hír közli, hogy moszkvai jelentés szerint a japán csapatok Csingtauból előnyomulást kezdtek Peking ellen. A tiencsini japán helyőrség, amely 2400 főt számlál, mind több és több embert kap Japánból, legújabbán pedig tűzérséggel és repülőgépekkel is felszerelik; minden jel arra vall, hogy Japán titkos szándéka az, hogy ezzel az erővel megszállja Pekinget.

UGRON GÁBORT MEGOPERÁLTÁK. Budapest. (Saját tud.) Ugron Gábor nyugalmazott magyar belügyminisztert az egyik fővárosi szanatóriumban megoperálták. A műtét sikerült.

A METEOROLOGIAI INTÉZET IDŐJÁRÁSJELENTÉSE: Esős, enyhe idő, holnap megélénkülő északnyugati szelekkel, hősüllyedés, havazás.

Öt jelölt küzd a tiszáninneri református püspökségért. Miskolcra jelentik: A tiszáninneri református egyházkerület egyházközségeiben a püspökválasztási küzdelem teljes erővel folyik. Révész Kálmán püspök örökére öt jelölt van: Farkas István kormányfőtanácsos, alsóborsodi esperes, Enyedi Andor dr miskolci lelkész, Cziáky Endre püspökhelyettes, aba-ujszántói esperes, Juhász László putnoki esperes és Forgács Gyula sárospataki lelkész, teológiai magántanár. A szavazatok várható megoszlása folytán az első választási menetben aligha kap valamelyik jelölt abszolút többséget s így esetleg pótválasztásra kerül a sor a két legtöbb szavazatot nyert pályázó között.

A szülőknek joguk van gyermekeik iskoláját megválasztani. Csikszereváról jelentik: Rengeteg sérelem érte a csikmegyei székely szülőket, akiknek gyermekeik az iskolai év kezdetén nem töltötték be a hét évet, mert a tanfelügyelő egyetlen esetben sem adott engedélyt arra, hogy a gyermekeket felekezeti iskolába irassák be a szülők, hanem csak az állami iskolákra adott engedélyt. Ezt a sérelmes intézkedést sokan megfélembtették a miniszterhez, aki most elrendelte, hogy a tanfelügyelőség vegye figyelembe a miniszterium 1930. évben kiadott körrendeletét, mely szerint az iskolák igazgatói fel vannak jogosítva, hogy a gyermekeket, akik a hét évet az iskolai év februárjáig betöltik, akadálytalanul felvehetik abba az iskolába, ahová a szülő akarja. Sajnálattal fejzi ki a miniszter afölött, hogy a tanfelügyelők és az iskolaigazgatók nem tudnak ilyen fontos rendelkezésről s ilyen kis ügyben a miniszterium eljárását provokálják ki. Jó lesz tehát erről az érdekelt szülőknek tudomást szerezni s alkalomadtán hivatkozni rá.

Szappaninség a szovjetben. Szovjetország a harmadik pjtiletka-év végén még számos fontos dologban jelentős hiányt szenved, így pld. kenyérben, husban, zsirban, posztóban, lakásban és személyes szabadságban, mik mind elég kellemetlen hiányok. Ezekhez most még egy új kellemetlenség csatlakozott: a szovjet területén kifogyott a szappan. Lehet, hogy a termelési tervzet tulságosan mellőzte ezt az emberi igényt, lehet viszont, hogy eleget gyártottak belőle, de a lakosság az egyéb zsiradék hiánya miatt a készleteket megette. Most a szappanjegyek ellenében a legcsekélyebb szappant se tudják az elosztóhivatalok kiszolgáltatni, de nem lehet szappant kapni drága pénzért sem. Hir szerint a szovjet népe, még az előkelőségek is, hősileg türik a szappan nélküli életet, a szovjet területén a nyakak, fülkagylók és körmök mind sötétebb árnyalatokat öltenek. A szappanhány megszűntetésére több város üzemet állított föl a városi szennyvizekből való szappantermelésre. A szennyvizekből kivonják a zsiradékokat, szappant főznek belőle, aztán a lemosott léből így újra meg újra szappan lesz, végtelen körforgásban. A tisztaság véges, de a szappan örökkévaló a szovjetben, csak a szappanná való átlényegülés megy kissé nehezesen.

BUDAY REZSŐ MEGHALT. Budapestről jelenti tudósítónk, hogy Buday Rezső, keresztény párti politikus, országgyűlési képviselő 65 éves korában meghalt. Aradon született; Budapesten a déli kerületet képviselte. Az ébredő magyarok egyesületének elnöke volt. A magyar főváros saját halottjának tekinti és a Kerepesi temetőben jelölt ki neki disz-sírhelyet.

A G Y E R M E K

Rovatvezető:
CSÜRÖS EMÍLIA

Kapunyitó mese

Gyerekek, ismeritek Gondanyót? Ott van a palotája valahol, a Hargita vidékén, egy égbe meredő hatalmas sziklacsúcson, ahonnan ellát az egész világ fölét. Csúnya, gonoszarcú öregasszony ez a Gondanyó, aki reggeltől estig egyebet sem csinál, mint a szürke madarak raját eregeti a világra. Ezeknek a nagy, szürke madaraknak éles csőrük és hegyes karmuk van és belopóznak minden ember életébe.

Ahová Gondanyó madara berepült, ott nem tud az édesapa cipőt venni a kislányok, az ebéd egyre szűkebb lesz, kenyérből is egyre kisebb darab jut a gyerekeknek, az álm pedig messzire elkerüli az egész házat. Kacagás helyett sírás, vidám énekszóló helyett csak sóhaj hallatszik az olyan házból, ahová berepült Gondanyó madara.

Történt egyszer, hogy az emberek meglepődtek Gondanyó garázdálkodását és elhatározták, hogy valamilyen ki fogják pusztítani Gondanyó madarait. Vettek hatalmas puskákat, éles fegyvereket, gyilkos mérget és lesben álltak, hogy kiirtsák ezeket a gonosz madarakat. Hetekig, hónapokig küzdöttek, de a vége az lett a dolognak, hogy Gondanyó még több szürke madarat küldött a világba és az embereknek még több lett a bajuk, mint volt azelőtt. Végül is szomorúan abbahagyták a hiábavaló küzdelmet és kezdték beletörődni abba a gondolatba, hogy a világot nem lehet megmenteni, mert Gondanyó madarai mindent és mindenkit el fognak pusztítani.

Igy érkezett el a szent karácsony ünnepe is, mikor a kicsi Jézus születésének öröme karácsonyfás angyalok járnak a földön. Csakhogy szomorú jelentést vittek ők is vissza az égbe. Az emberek már a kicsi Jézus születésének sem tudnak örülni úgy, mint azelőtt, mert ahová Gondanyó madarai befészkelődtek, ott már örülni sem tudnak az emberek. Csak egyetlen egy kicsi angyalkának volt vidámabb jelenteni valója. Így számolt be:

— Hát bizony én alig találtam meg azt a várost, ahová a karácsonyfát kellett vinnem. Amint repültem a levegőben, hiába meresztettem a szememet, hogy fényt lássak, biztató, hívogató lámpavilágot, alattam csak sűrű sötétség terjengett és csak akkor láttam, hogy már meg is érkeztem a városba, mikor a járda kövezetét érte a lábam. Figyelmesen néztem körül és azt láttam, hogy azért nincsen világosság az ablakokban, mert Gondanyó szürke madarai nagy csoportokban ülnek a háztetőkön, ablakokon, kerítéseken. Mindent beborítanak szürke szárnyukkal és némaság, vagy sírás és sóhaj hallatszik onnan, ahol ezek a csúnya szürke madarak tanyát vernek.

Nekem egy kétemeletes palotába kellett volna mennem, de annak az ablakain még a rendesnél is nagyobb rajokban ültek a szürke madarak és amint feljűk közeledtem, éles, kemény csőrükkel megvagdostak. Tanácstalanul álltam az uccán a karácsonyfával a kezemben és nem tudtam mit csináljak. Csak nem hozhatom vissza a karácsonyfát a Menyországba? ...

Amint azon töprengtem, hogy mit csináljak, hirtelen szemembe villant egy kicsi ház ablakából a lámpavilág.

Letettem a karácsonyfát a földre és összecsaptam a kezem a nagy csodálkozástól.

— Hogy lehet ez? Ebben a szomorú városban van egy kicsi ház, ahonnan vidáman integet a lámpa barátságos fénye? ...

Nézem, egyre jobban nézem a kicsi házat és látom, hogy egyetlen szürke madár sincsen ennek a háznak még csak a környékén sem.

— Lám csak — gondoltam magamban — innen el tudták üzni Gondanyó szürke madarait! No nézzük meg jobban, ki lakik ebben a kicsi házban?

Benéztem az ablakon és olyan öröm gyűlt a szívemben attól, amit ott láttam, hogy a kezemben lévő karácsonyfán minden gyertyácska egyszerre vetett lángot. Pedig odabent egy beteg asszony feküdt a szalmalócán, arcára rózsákat festett a láz és sovány volt a sok éhezéstől. De a lóca mellett egy kisfiú ült egy kicsi széken és mesélt az asszonynak. Olyan édes, szép meséket mondott, hogy a beteg asszony arcára ezüstös fátolt borított az öröm. A gyermek beszélt, egyre beszélt, sápadt arcocskája tűzben égett és édes, nagy kacagásokkal magyarázta, hogyan is lesz, ha ő majd egyszer nagy lesz. Miket fog csinálni, hogyan fogja támogatni édesanyját és milyen mókákkal, tréfákkal fogja felvidítani az életét. Mikor kacagott, odakint összecsörrentek a fák zúzmara ágai, olyan édesen csengett a kacagása.

Sokáig hallgattam a kisfiút, aztán egyszer csak gondoltam valamit. Bekopogtam. Csodálkozva nyitott ajtót. Mikor meglátott, úgy eltelt bámúlással, hogy még csak hang sem jött ki a torkán. Egy-kettőre kint voltam megint az ablaknál és már csak onnan hallottam, amint sikoltotta:

— Édesanyám, lelkem, hát látja-e, hogy esnek csodák? Látja-e, hogy megszületett a kis Jézus, igazán!

Szárnyra kaptam és eljöttem ide, hogy megkérdezzem, helyesen cselekedtem-e? És azt is meg akarom kérdezni, hogy vajjon, ha odalent a földön minden gyermek kezét fogna és elhatározná, hogy állandó jókedvével, jósággal, szerénységgel, igénytelenséggel közösen akarnak harcolni Gondanyó madarai ellen, nem tudnák-e elüzni a város felől ezt a csúnya madárhadat? Hogy amit a felnőttek nem tudtak elérni fegyverrel, méreggel, nem tudnák-e a gyermekek elérni tiszta szívük derűjével és jóságával? ...

Hogy mit felelt a Jó Isten a kicsi angyalnak, nem tudom, de az bizonyos, hogy az **Erdélyi Lapok** szerkesztőségétől levelet kaptam, hogy minden héten hívjam össze az erdélyi magyar gyermekeket és meseszóval, tréfával, szelid oktatással tanítsam meg őket annak a kisfiúnak a tudományára, hogy minden erdélyi gyermek el tudja üzni szülei feje felől Gondanyó madarait.

Gondolhatjátok gyermekek, hogy mennyire megörültem én ennek a levélnek. Egészen biztosra veszem, hogy a karácsonyfás kicsi angyalnak a keze van a dologban. Ő sugalmazta azt a levelet, azért hát tegyük meg a kedvét illendően.

Én kitért karokkal hívlak ide ben-

neteket, az Erdélyi Lapok olvasói közé és szívemből osztom meg veletek minden bánatotokat és örömeiteket. Minden vasárnap olvashatjátok a ti ujságotokat, melyben mindent megtaláltok, amire szükségetek lehet. Ti pedig gyerekek hozzám szeretettel és bizalommal, közöljétek velem apró gondjaitokat, bánatotokat, vagy örömeiteket, írjátok le érdekesebb élményeiteket, küldjétek el sikerültebb rajzaitokat, mert növérekétek lesznek az Erdélyi Lapokon keresztül és azt szeretném, ha minél többen fognánk kezét a karácsonyfás kicsi angyal terve szerint. Aztán, ha már sokan leszünk egy táborban és megtanultuk a nagy tudományt, hogy hogyan kell vidámnak lenni a szegénységben és nélkülözések között és hogyan kell mosolygó lélekkel lemondani tudni, akkor már olyan erősek leszünk, hogy nemcsak Gondanyó madarait fogjuk elüzni tudni az életünkben, hanem megostromoljuk egyenesen Gondanyó sziklapalotáját is és rákényszerítjük majd azt a csúnya, gonosz Gondanyót, hogy a hegyes karmu és éles csőrű szürke madarak helyett szelid, hófehér galambokat küldjön szét a világba, a béke, megértés és szeretet galambjait.

Rajta hát gyerekek, alakítsunk minél nagyobb táborot, fogjuk meg szeretettel egymás kezét és tegyünk szent fogadást, hogy addig nem nyugszunk, míg el nem üztük a felnőttek életéből Gondanyó összes szürke madarait. Szeretettel várom apró levélkéteket és külön-külön mindegyiketeket a szívemre ölellek,

növérekétek:

Csürös Emília.

REJTVÉNYEK

1. Pótló rejtvények

2) A. k—tona	2) B. a—a
e—dély	k—r
b—rát	a—ó
a—fal	t—t
g—ufa	i—e
é—jel	á—ó
v—ros	e—e
i—tás	t—l
b—kor	ó—a
c—erép	b—g
	i—a
	n—ár

Két híres költőnk neve.

2. Betűrejtvény

Egy régi könyvtárban papirlapot találtak, melyre a következő titokzatos betűk voltak felírva:

Hlzávaenjnájérta
Uei. jes. neá. öl. rlval.
Ivdahrazrdléeamá
Le. öt. aél. atv. tg. ntbl.
alvett. Áva. Eai. Eaua.
téeraejamm. lzld. —
jtni lgart' eee taa —
aajt mbé. tüg. gvilh —

Hosszas találgatás után megállapították a tudósok, hogy a fenti titokzatos betűk helyesen olvasva legszebb époszunk bevezető szakaszát adják.

Megfejtési határidő a következő vasárnap. Megfejtőink között értékes könyvet fogunk kisorsolni. A sorsoláson az is részt vehet, aki csak egy rejtvényt tud megfejteni

KÖZGAZDASÁG

A MEZŐGAZDASÁGI HELYZET. Az őszi folyamán szokatlanul korán kifagyott az eke a földből. Az őszi vetések területe emiatt csökkent, de csökkent az előző évihez képest azért is, mert az őszi vetésekhez szükséges csekély tőke is hiányzott igen sok helyen. A vetéseket a fagy hótakaró nélkül találta és a déli lejtőkön a később hullott hó is elment, úgy hogy a vetések a karácsony előtti 20 fokos hidegben takaró nélkül maradtak. A fogatok tűzifa és trágyahordással foglalkoznak, a gazdasági gépek és eszközök előkészítése és javítása folyamatban van. A szőlőket az előző hideg telek szomorú tapasztalatai alapján a szőlőgazdák betakarták. A gyümölcsösökben a gyümölcsfák téli permetezése a télutóra maradt a legelőbb helyen. A téli permetezésnek a lombfakadás előtt való végrehajtása tulajdonképpen helyesebb is, mert a gombákat, spórát, petéket és álcákat védő rétegek ilyenkor már meglazulnak és a védekező szerek hatása biztosabb.

A BUDAPESTI TENYESZÁLLAT-KIÁLLITÁST ES VASÁRT az 1932. év tavaszán is megrendezi az Országos Magyar Gazdasági egyesület. A kiállítás március hó 17-én fog megnyitni és ebből az alkalomból az O. M. G. E. ismét kérte a kedvezményes utazásra jogosító kedvezmények engedélyezését úgy a MÁV-tól, mint a szemszédos államok vasutigazgatóságaitól. Ez alkalomból tehát március első napjaitól áprilisig jelentékeny kedvezményekkel lehet Budapestre utazni. Az O. M. G. E. az Erdélyi Gazdasági Egyesület kérte fel a kedvezményes vasúti jegy váltására jogosító igazolványok árusítására. Ez ügyben tehát mindennemű megkeresés az Erdélyi Gazdasági Egyesület titkári hivatalához (Kolozsvár, Attila-uca 10.) intézendő.

GYÜMÖLCSÖS TELEPÍTŐK ÉS KERTTULAJDONOSOK FIGYELMÉBE. Most van az ideje annak, hogy a tavasszal elültetni szándékoló gyümölcsfa, díszbokor, cserje stb. szükségletet összeírjuk és a fajtákat megállapítsuk. A facsemeték és bokrok a legelőbbben és legjobban minőségben az E. G. E. Kertészeti Szakosztálya utján rendelhetők meg. A fajták kiválasztásában az E. G. E. titkári hivatala (Kolozsvár, Attila u. 10.) készséggel ad szakosított felvilágosítást, ha a telepítendő gyümölcsös helyét, fekvését előzetesen közlik. A gyümölcstelepítések lényeges hibái a következők: 1. A fákat túl sűrűn ültetik. 2. Nem a talajnak és éghajlatnak megfelelő fajtát választják ki a telepítéshez, vagy olyan talajba ültetik, amely gyümölcstermeltetésre egyáltalán nem alkalmas. A talajt az ültetéshez nem készítik elő rendszeren és a fákat nem ültetik szakszerűen megfelelő széles és mély gödrökbe. 3. Aránylag túl sok fajtát ültetnek és nem azokat a fajtákat, amelyek kereskedelmi szempontból kívánatosak, azaz piacosok és jól szállíthatók. 4. A fák talaját nem munkálják és trágyazzák rendszeren, a közties veteményeket nem helyesen választják ki. 5. A fákat nem nevelik jól, azok szakszerű korona alakítását elhanyagolják és a fa metszését helytelenül végzik. 6. A gyümölcskártevők ellen nem védekeznek idejében és helyesen, dacára, hogy egyes betegségek ellen a védekezés kötelező.

DEVIZABEKE MAGYARORSZÁG ES AUSZTRIA KÖZÖTT. (Saját tud.) A magyar agrártermékek őszi és decemberi rendes kivitelét igen megnehezítették a különböző devizakorlátozások és vámrendelkezések. A nehézségek egyik fő oka az volt, hogy a Magyar Nemzeti Bank nem akarta elfogadni a shillingre szóló kifizetéseket. A bécsi bankok, amelyek magyar bűzára vannak berendezkedve, nagyon megéreztek az import elmaradását. Magyar részről pedig különösen az élőállat és baromfi kivitelének csökkentését érezték érzékenyen. Az állatoknál az osztrák kormány legutóbbi előnyben részesítette a jugoszláviai küldeményeket. A legújabb jelentés szerint a Magyar Nemzeti Bank el fogja fogadni a shillingdevizát, de Bécs is hajlandó nagyobb engedményekre a kontingensnek megállapításánál. Mindkét ország kereskedői abban reménykednek, hogy nemcsak ideiglenes megoldásról lesz szó és hogy a clearingforgalomra vonatkozó decemberben kötött egyezmény a közbejött nehézségek ellenére mégis életbe fog lépni.

A BANCA GENERALA a TARIH ROMANESTI sepsiszentgyörgyi fiókját bezárta. A bank anyagát a brassói fiók vette át.

AZ ECONOMIST A KÖZÉPEURÓPAI ADÓSSÁGOK KONVERTÁLÁSA MELLETT FOGLAL ALLÁST. Az angol napilapok után most a legelőbb angol közgazdasági szaklap is annak a véleményének ad kifejezést, hogy a magyar transfer-moratórium elrendelése elkerülhetetlen lesz. Nyilatkozata teljesen alátámasztja az Erdélyi Lapokban is leszógett álláspontunkat, hogy a dunai államok gazdasági ügyeivel minél előbb foglalkozni kell. A transfer-moratórium természetesen csak gondolkodási idő. Ezalatt végre kell hajtani a hosszulejratu kölcsönök 7-8 százalékról 3-4 százalékra, a rövid lejratu adósságoknak pedig hosszulejratuakra való konvertálását.

A BRASSÓI REPÜLŐGÉPGYÁR dec. utolsó napján minden alkalmazottjának, a tisztviselőknek úgy, mint a munkásoknak, három hónapra felmondott. A gyár rendszeres működését az teszi lehetetlenné, hogy az állam a mintegy 300 millió leit tevő tartozását a gyár korábbi erőyes sürgetése dacára sem fizette meg. Bár hónapok óta a repülőbélvegek révén naponta három millióra becsülhető összeget vesz be az állam, azóta alig 30 milliónyi összeget fizetett csak be korábbi tartozásokra. A munka fennakadása annyival súlyosabb következményekkel jár, mert nagyszabású gyártás céljaira nemrég történt jelentékeny anyagbeszerzés. A felmondások kapcsán — láthatólag — a gyár még az üzem fenntartása esetére is leépítést és fizetésredukciókat tervez. Erre mutat, hogy további alkalmazás esetére már most jelzi, hogy a tisztviselőknek le kell mondanok a korábbi szerződésre alapítható minden jogukról.

A VASUTAK SZOMSZÉDOS személyforgalmának nagymérvű lecsökkenését a kormány ellensúlyozni akarja. A kormány éppen ezért arra az állápontra helyezkedett, hogy a személyforgalmat elvonó autobuszjáratok koncesszióját azon vonalakra, amelyek vonalakkal párhuzamosak, az illető vasút javára adja ki. Így az elmaradó vasúti jövedelmet az autobuszjárat jövedelme pótolja. Az illetéktelen rendezés céljából legközelebb törvényjavaslatot nyújtanak be.

A ROMÁNIAI ÁSVÁNYVIZTERME-LŐK szindikátusa január 7-én Brassóban tartja meg közgyűlését. A közgyűlés az ásványvíztermelő ipar válságos helyzetével foglalkozni.

A MAGÁNTISZTVISELŐK ALDOZATI ADOJÁRA vonatkozó törvény alapján a vállalatok alkalmazottairól az adóhivatalokhoz az 1931. nov. 19-iki állapot alapulvételével kimutatás terjesztendő be. A kimutatásban minden alkalmazottra vonatkozólag bejelentendő az öt illető teljes javadalmazás, amilyenek a havi átalányok, nyereséményrészesedés, drágasági pótlékok, jutalmak stb. Nem képezi bejelentés tárgyát az igazolt utiköltség s az üzemmel kapcsolatos természetbeni lakás.

A bejelentés határideje január 7. Az áldozati adó alá csupán a 12 ezer leit felülhaladó javadalmak esnek. Az adó 12001-től 15.000 leig 5 százalék, 15.001—20.000 leig 6 százalék, 20.001 leig 7 százalék, 30.000 leig 8 százalék.

Az adó a vállalatok által levonandó s legkésőbb a következő hóban befizetendő.

A BRASSÓI KENSÁVGYÁR — a Mărăști érdekeltsége — brassói üzemét leállította s munkásait, tisztviselőit dec. 31-ével végkielégítette és cibocsátotta. A gyár ezidőszent csak felhalmozott készleteinek eladásával foglalkozik s csupán erre a célra tartott meg egy pár tisztviselőt.

A PRÁZSMÁRI POSZTÓGYÁR RT. üzemének leállításával kapcsolatosan, összes tisztviselőinek és munkásainak felmondott. A rövid felmondási idő miatt a tisztviselők és munkásvezetők kollektív fellépésre készülnek.

A BOTFALUSI CUKORGÓÁR, dacára annak, hogy a marosvásárhelyi cukorgyár repakészítést is Botfaluban dolgozták fel, dec. 10-én a gyártást már befejezte s jelenleg csak a bűzárak működik.

A FOITH & CO. KÖTÖTTÁRUGYAR kényszeregyezségi kvótájának csak 50 százalékát fogja fizetni. A hitelezők a kvótacsökkentés ellen előreláthatólag nem tesznek lépéseket.

ROMANIA ELSŐ BAROMFITENYESZTŐ SZÖVETKEZETE egy udvarhelyvármegyei székely faluban Kadácsfalván Lőrinczi László elnöke alatt 1931-ben alakult meg. A szövetezet a legdivatosabb fajtákat tenyészti és már az idei tavaszon nagyszámúban hozza forgalomba úgy a tenyésztojásokat, mint a napos csibéket. A tenyésztett fajták a következők: Leghorn, vörös izlandi és erdélyi kopasznyaku tyukok. Khaki Cambell és pekingi kacskák.

SZÍNHÁZ

A „PUSZTAI SZÉL” SIKERE TEMESVÁRON ÉS SZATMÁRON. Hunyady Sándor színművét, amelyet még most is zsufolt házak mellett játszanak a budapesti Vigszínházban, most csaknem egyidőben mutatták be a temesvári és a szatmári színházakban. Temesvárott Janovics művészei a darab minden árnyalatát felszínre hozták. Fekete Mihály robusztus betyárja, Kaszab Anna színes, meleg csaplórosnéja, Benes Ilona, Tasnády András, Tompa Sándor alakításai mély hatást keltettek. A Nagyváradról jól ismert Horváth László, Szakács, Sz. Katona Emmi mellett Sárosy Mihály (a betyár) és Harmath Jolán (a csaplórosné) alakításait emeli ki a kritika. A darabot a jövő héter Nagyváradon mutatják be.

HETI MŰSOR:

Nagyvárad

Szombat este fél 9 órakor: Mosoly országa. (Zöldhelyi Anna, Major Kató, László Andor, Felhő Ervin, Stoll Béla felléptével. Olcsó mozi helyárrak.) Sorozat sz. 7.

Vasárnap d. u. fél 6 és este 9 órakor: Mosoly országa, mozi helyárrakkal.

Hétfőn este fél 9 órakor: A harapós férj. (Zöldhelyi Anna, Véghegyi Ica, Indra Manyi, László Andor és Felhő Ervin felléptével.)

A hét összes előadásaira a jegyeket már árusítja a színházi pénztár, amely a színház baloldalán van.

Arad

Vasárnap d. u. fél hat: Friderika.
Vasárnap este fél 9: Feketeszáru cseresznye.

Temesvár

Vasárnap d. u. fél 6, este fél 9 és hétfőn este fél 9: Pillangó.

Olcsó pénzért izletesen

CZIPÓTH-nál

étkezhet a

Katholikus Kör éttermében

Elsőrangú FAJBOROK

Mindennemű

magas építkezést, beton-munkákat, építkezések tervezését, költségvetését, valamint ingatlanok becslését és jókarban tartását kedvező fizetési feltételek mellett vállalja

HOLDY SÁNDOR

építész
Oradea, (Str. Xenopol) Lakatos-u. 2.

SPORT

A király ajándékával elősegítette, hogy Románia az olimpiáson résztvehessen

Vasárnap indul Lake Placid-be Románia bobsleigh-csapata

Hosszu ideig teljes bizonytalanság uralkodott Romániának a téli olimpián való részvétel ügyében. Az akadály főleg pénzügyi természetű volt, mert egy embernek a kiküldetése Lake Placid-be átlag 60 ezer leibe került, már pedig egyetlen szövetségnek sincs erre a célra ekkora alapja. Egyébként sincs Romániának olyan szíjje, műkorsolyázója, vagy futója, aki esélyesen szerepelhetne a nagy világversenyen, ahol valóban csak a világ legjobb téli sportolói indulnak. Csúpan a bobsleigh-sportban fejlődött Románia olyan mértékben, hogy nemzetközi vonatkozásban is megállja a helyét, s ezért az olimpiai kiküldésre is csak egy bobszácscapatot tartanak érdemesnek. A kiküldetéshez szükséges összeghez Károly király járult hozzá nagy summával, s tette lehetővé nagyobb összegek kiutalását erre a célra.

A csapat január 10-én, vasárnap indul Észak-Amerika felé. Öt emberből álló válogatott érdekessége az, hogy valamennyi tagja repülőtiszt, részint pilóták, részint megfigyelők. Vezetőjük Roman H. őrnagy, a versenyzők a következők: Hubert D. százados, Ionescu Al. százados, Petrescu U. és Papana Al. főhadnagyok. A versenyek időpontját február 4-től 13-ig terjedő napokra tűzték ki. A pálya 2350 m. hosszú és 18 kanyarulat teszi nehezzé. Az eddig előrt legjobb idő 1 perc 52 másodperc.

Belföldi sporthirek

Az országos bajnoki sí-versenyek Brassóban és Predealon

A versenyeken sok külföldi is indul

A sí-szövetséget az új testnevelési törvény hívta életre. A huszonhatéves brassói és a fiatalabb nagyszabású szász sí-egyesület alakította meg nemrégben Brassóban. Szabályszerűen elnököt választottak Rosetti-Solescu személyében, aki valóban kimagasló vezetője a romániai sí-sportnak. Alelnök dr. Westemeyer Ottó.

Megszövegezték az alapszabályokat, melyek olyan szellemben készültek, hogy minden szakszövetség tagja lehessen a szövetségnek és nagyarányú akciót indítottak vasúti kedvezmények elérése érdekében. A mai napon nyert értesülésem szerint a vasútgazgatóság a sízőknek 50%-os vasúti utazási kedvezményt engedélyez a Brassó-Bukarest vonalon szombat, vasárnap és hétfő napokon. A szövetség a kedvezmény kibővítését kéri a Brassó-Seben és Brassó-Gyergyószentmiklós vonalra is. A jövő héten már remélhetőleg életbe is lép a kedvezmény.

A napokban Brassóban járt Rosetti-Solescu elnök s mivel a sízőknek Brassó a központja, fontos megbeszéléseket folytatott a sí-egyesületek itteni vezetőivel, melyek főleg a nemzeti és nemzetközi versenyek időpontjára vonatkoznak. Véglegesen megállapították az országos bajnoki versenyek dátumát, melyek a következők:

Január 31-én: országos bajnoki futó verseny 18 km. távon, továbbá ifjúsági és női futóverseny Predealon.

Február 2-án: nemzetközi távfutó verseny 50 km. távon Predealon, melyen előreláthatólag résztvesznek jugoszláv, osztrák, esch, lengyel részről is.

Február 7-én: országos bajnoki verseny modern akadály (slalom) és ugróversenyyel a brassói Pojánában, melyen valószínűleg megjelenik a király és Mihály nagyvajda is.

E versenyen jó hőviszonyok esetén a brassói ugrók el fogják érni a 45 méteres ugrást, amire biztos reményt nyújt a tavalyi több 40 méteren felüli ugrás, melyet rossz havon, szélviharban ért el. Az előrelátható nézőközönség száma 10.000!

A nagy versenyeken kívül számos kisebb egyesületi verseny is tartják Brassó téli vasárnapjainak programját. Így Romániának legnagyobb magyarjellelű sí-csoportja, a Brassói Turista Egyesület Telisportszakosztálya a

Nagyhóhavason immár negyedszer rendezi magashelyi versenyét a BTE bajnokságért. E versenyek időpontja: január 17-én futóverseny, 24-én modern akadály és ugróverseny, február vagy március havában ugróverseny és lesiklóverseny. Színhely a Nagyhóhavasonak 1600-1844 m. magasán fekvő lapályai, erdői, sziklás oldalai. A szászok sí-egyesülete február havában rendezte házi versenyét, ugyanakkor a Viktória Sport Egylet is tervez egyesületek közötti versenyt a Pojana fennsíkán, valamint újonnan épült ugrósáncán. Sz.

A ROMÁNIAI FUTBALLSPORT EZÉVI LEGFONTOSABB DATUMAI. A nemzeti bajnokság kezdete május 22. Második forduló június 8. Döntő: június 19.

A romániai Kupa döntői május 10-én kezdődnek. Második forduló június 5-én. Döntő ősszel Kolozsvárrt. A nemzetközi mérkőzések dátumai a következők: Május 8-án Ausztria-Románia, Bukarestben; május 29-én Magyarország-Románia, Bukarestben, mindkét mérkőzés a közép-európai amatőr kupáért. Június 12-én Franciaország-Románia, végül június 25-től július 3-ig, a Balkán-kupa mérkőzések Belgrádban.

ÖKÖLVIVÓ VERSENY A „BÉKEKUPÁÉRT.” Nagyvárad. Az ökölvívó versenyt négy váradi egyesület között a „Békekupáért” jan. 10-én, vasárnap délelőtt 10 órától 1 óráig tartják meg a Kath. Kör nagytermében. Sulycsoportonként indulnak: Légsúlyban: Kolping: Stupar, Testvériség: Hegedűs, N-T-E: Halász, Boxclub: György. Bontam súlyban: Kolping: Bóna, N-T-E: Brechner, Boxclub: Berkovits, Testvériség: Lovász, Pehelysúlyban: Testvériség: Csomorkai, Boxclub: Lamanes L., Kolping: Demendi, N-T-E: Sonnstein. Könnyűsúlyban: Kolping: Vajó, Testvériség: Andor, N-T-E: Kiss, Boxclub: Lomenes II. Weltersúlyban: Testvériség: Szántó, N-T-E: Speinbenwein, Boxclub: Berecz. Középsúlyban: Boxclub: Denderle, Testvériség: Ungár, Kolping: Bányai, N-T-E: Horváth, Kisnehéz: Testvériség: Hirsch, Boxclub: Morgenstern, N-T-E: Földvári, Nehéz: Boxclub: Török.

JANUÁR 10-ÉN NAC-TÖREKVÉS MÉRKŐZÉS. Nagyváradon. A téli turájára Franciaországba induló Nac, teljes összeállításában mutatkozik be a Károly pályán. A turacsapat összeállítása a következő: Czinczér, Máthé, Bürger-Sfera, Mike, Weichert, Sternberg, Mikóczy, Glanzmann, Kovács, Rónay, Bodola, Kocsis.

A NAGYVÁRADI TÖREKVÉS sportegylet birkozóosztálya január 6-án jól sikerült birkozóversenyt rendezett a nagynagyszalontai iparoskörben.

KOLOZSVÁRI ORSZÁGOS KORCSOLYABAJNOKSÁGOK január 24-én kezdődnek. A versenyeket a Kolozsvári Korcsolyázóegylet 60 éves jubileuma alkalmából rendezik. Előírt gyakorlatok: 6 a b (kigyóvonal hátra kifelé) 22 a b (hásonlú ellenfordulás előre kifelé), 27 a b (kigyóvonalas hármás előre befele), 31 a b (kigyóvonalas hurok hátra kifelé), 36 a b (duplahármás kigyóvonal — duplahármás előre kifelé). Az előírt gyakorlatnál elérhető maximális pontszám: 204. Szabadonválasztott gyakorlatok maximálisan 4 percig. Sokszorozó szám: 11. Elérhető mximális pontszám 132. Előírt gyakorlatoknál és a szabadon választott gyakorlatoknál együttesen elérhető maximális pontszám: 586. Románia 1932. évi női műkorsolyabajnoksága, Előírt gyakorlatok 12 (duplahármás előre befele), 16 (hurok hátra kifelé), 24 a b (nyolcas egy lábon előre kifelé) 26 a b (kigyóvonalas hármás előre kifelé), 32 a b (kigyóvonalas ellenhármás előre kifelé). Az előírt gyakorlatoknál elérhető maximális pontszám 102. Szabadon választott gyakorlatok maximálisan 4 pernyi időtartamig. Sokszorozó szám 5,5. Elérhető maximális pontszám: 66. Az előírt és szabadonválasztott gyakorlatoknál együttesen donválasztott gyakorlatoknál együttesen elérhető maximális pontszám: 168.

FUTBALLBIRÁK HIREI. A nagyváradi futballbírák testülete felkéri a bíró urakat, hogy szombat este fél 9 órakor a szövetség helyiségében a tárgysorozat fontosságára való tekintettel, okvetlen megjelenni szíveskedjenek.

Külföldi sporthirek

HAZAÉRKEZETT A VERETLEN KISPESTI FOTBALLCSAPAT. Budapestről jelentik: Tegnap délután olasz- és franciaországi turautjáról Budapestre érkezett a kispesti futballcsapat, amely nemzetközi körútján hat mérkőzésből veretlenül került ki. A pályaudvaron nagy tömeg fogadta és dr. Molnár József kispesti polgármester üdvözölte a győztes futballistákat.

MOLGÓSZÍNHÁZ

Heyman-szinkör műsora:

Péntek, szombat, vasárnap: „Redl ezredes árulása, minden eddigi sikert felülmuló kémfilm, az osztrák, orosz hadsereg titkos kémszolgálatának eredeti felvételek alapján készült szenzációs bűnügyi filmje. Főszereplők: Theodor Loos, Lill Dagower és Alexander Mursky. Kedvezményes jegyek pénteken érvényesek. A szombati és vasárnapi 3 órás előadások olcsó helyáruak.

JÖN a „Hattyu”. Molnár Ferencz világsikert aratott színműve filmen. Főszereplők: Lilian Gysch, Rod la Roque és Konrad Nagel.

Vasárnapi matiné: kettős műsor: 1. „A Sárga ház” (A halál árnyékában). 2. „Mézes hetek”. 10 és 12 leies helyárakkal.

Filmpalace műsora:

Péntek: „Éljen a szerelem”. (Kék nyakkendő). Főszerepben: Olga Csehova, Michael Bohnen, Karl Götz, Erika Glässner, Ralp Artur Roberts. Kedvezményes jegyek érvényesek.

Szombat: „Öfensége adjutánsa”. Az idei szezon filmcsemegéje. — Főszerepben: Willy Fritsch, Nagy Kató és Reinhold Schünzel! Szabadjegyek és kedvezményes jegyek nem érvényesek!

Vasárnap d. e. 11. „Elsodort Malek”. Főszerepben: Buster Keaton és Anita Page.

Vasárnap és a következő napokon: „Öfensége adjutánsa”.

Editura Presei Române de Specialitate Román Szaksajtóvállalat BUCUREȘTI, I

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Erdély és Bánát részére

Cluj, Str. Gării 1

Saját kiadványai:

„FIERUL”

Vasipari, vaskereskedelmi és az összes rokonszakkák érdekeit felölelő szaklap.

„BURSA AUTOMOBILELOR”

Az automobilkereskedelem, valamint az összes rokonszakkák érdekeit felölelő független lap. Románia legnagyobb és legterjedelmesebb román, magyar és német nyelvű autólapja. Mindenütt elterjedve.

„OROLOGIUL”

A Romániai Ékszerészek, Órásk és Rokonszakkák Országos Egyesületének hivatalos lapja.

Mutatványszámokat és hirdetési ajánlatot kívánatra díjtalanul küldünk!

Hirdessen az ERDÉLYI LAPOK-ban!

APRÓ HIRDETÉSEK

Leghorn és Rhode Islandi keltetőtojások, darabonként Lei 8, napos csibe Lei 20. — Csomagolást és fuvarát külön számítom. — Vételár fele rendeléskor, fele utánvétellel. Érdeklődésekhez válasszbélyeg mellékelendő. „Lujza” fajbaromfi-farm Sf. Gheorghe (Sepsiszentgyörgy) județul Treiscaune.

Perzsaszőnyegek, szvetterek, sapkák
készítéshez a legfinomabb külföldi fonalak dekája 3 lei Székelynél, Royallal szemben.

Eladó 7 komplett lakásos magas földszintes uriház 32 méteres gyönyörű uccafronttal, szép nagy szobákból álló lakással, mérsékelt bérek mellett 100.000 Lei tiszta haszonnal olcsón eladó. Kortsáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85

Eladó központban, a város legfrekvenciáltabb részén kétemeletes nagyjövedelmű modern bérpalota elsőrendű lakásokkal, fizetekkel. Jövedelme már redukált bérek mellett évi 580.000 lei. Ára 3.500.000 lei. Prima alkalmi vétel. Kortsáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85

Eladó magas földszintes, eszlingeni redőnyös 4 szobás fürdőszobás uriház mosókonyhával és még 2 egyszobás komplett lakással együtt 380.000 leiert. Kortsáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85. 4

A téli sportok főszezonját éljük, ne felejtse el tehát korcsolyákat, skitalpakat és rödlit a legnagyobb vállalatban és a legolcsóbb áron Papp Lajos „Unicum” áruházában szerezhet be. Ugyanott a Moksos kelmefestő és vegytisztítógárnak fővelőtelepe. Oradea. But. Reg. Ferdinand 4. 21

Eladó nagyon jókarban levő emeletes bérház 8 szép lakással a belvárosban 160.000 Lei bérjövdelemmel. Kifűnő alkalmi vétel. Kortsáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85.

Jótállás mellett olcsón órákat és ékszereket
Órákat jól és olcsón jótállás mellett javítok
TISZAY
Teleky-ucca 9.

Elsőrangú női és gyermek ruha varrónő címe Körös-ucca 46 Lőfkovitz 18

A Népszövetségi Hanga Str. Alexandri (Teleki-ucca) 47 sz. és Str. Victoriei (Kolozsvári-ucca) 92 sz. üzleteit eladja. Feltételek megtudhatók az irodában, Károly király-ucca 5 sz. alatt, Kath. Kőr épület.

A jó bornak nem kell cégér kaphat abból olcsó pénzért: Nyárfa uccán Jelineknél. 12

Husfűstölést garancia mellett vállal Dobai, Bem-ucca 13. 16

Megnyílt a gyors talpaló!

Nagy Sándor ucca 4.

Férfi talpalás . . . 55
Női talpalás . . . 45
Gyermek talpalás . 30
Férfi sarok 20
Női és gyerek sarok 12
Hélpőh javítását is vállaljuk

A feldolgozott anyagért garanciát vállalok!

Privát pénzt 250 ezret első helyi bekebelezésre keresek évi 12 százalékra. — Ajánlatokat „Szolid” jelgére a kiadóba.

A Gheorgheni, jud. Ciuc, Tejszövetkezet ajánlja aranyéremmel kiüntetett legfinomabb havasi teavaját napi piaci áron. — Utánvétellel küldjük.

Korcsánk magas jutálékkal esti és nappali árusításra komoly újságírókat. Jelentkezni a kiadóban. 15

Részletre olcsón vásárolhat Andriskánál Körös ucca 19. 17

Eladó sürgősen világos fenyő fél-hálószoba bútor. Szőlőtelep-ucca 17. Moka Györgynél.

Sok ezer ember olvassa az Erdélyi Lapokat, ha venni, vagy eladni akar: hirdessen benne. 14

Központi tejüzemben állandóan friss tejtermékek kaphatók Kossuth Lajos ucca 22. 19

Párnamontírozást igen olcsón vállalom. Lukácsné, Beóthi Ódón-ucca 41.

Vennék használt féregmentes modern hálószobabútor. Cim a kiadóban.

Házhoz ajánlkozok elsőrangú vasalónő. Kemény inget és gallért is vasal. Címe özv Szemesné, Damjanich-ucca 1/a. 11

Gyermektelen házaspár a sekrestyési teendőkhöz egészen jártasok ajánlkozunk sekrestyésnek és hárangozóknak. Megkeresések a Gheorgheni plébániához intézendők.

Korcsolya I-a párja — 200 Lei
Petrolgőz-kályha — — 800 Lei
Husgép — — — — 140 Lei
Dioórló — — — — 96 Lei
Vasaló — — — — 120 Lei

Zsírbedőnők leszállított árakban

Stern József Oradea

vaskereskedés, Piața Mihai Viteazul (Nagy piac-tér) 2

Kérjük előfizetőinket, hogy vásárlásnál hivatkozzanak lapunk hirdetésére.

Aranyékszerek, órák, szemüvegek legjobb beszerzési helye **Aradon**
Reiner József műőrs és ékszerész Arad (a színház mögött) (volt Vörösmarty-ucca)
Strada Piroi No. 3

Szent László Könyvnyomda Részv.-Társ.

Oradea (Nagyvárad)
Str. Reg. Carol II. 5.

Ujonnann berendezett könyvnyomdánk jutányos árak mellett elvállal mindennemű könyvnyomdai munkát izléses kivitelben.

Könyv * plakát * ujság